

THE ASSAM GAZETTE

অসাধাৰণ

EXTRAORDINARY

প্ৰাপ্ত কৰ্তৃত্ব দ্বাৰা প্ৰকাশিত

PUBLISHED BY THE AUTHORITY

নং 271 দিশপুৰ, মঙ্গলবাৰ, 13 মে', 2025, 23 ব'হাগ, 1947 (শক)

No. 271 Dispur, Tuesday, 13th May, 2025, 23rd Vaisakha, 1947 (S. E.)

GOVERNMENT OF ASSAM

ORDERS BY THE GOVERNOR

WOMEN AND CHILD DEVELOPMENT DEPARTMENT

NOTIFICATION

The 6th May, 2025

No.E-400627/83.- The Governor of Assam is pleased to notify the "Assam State Policy to Combat Human Trafficking and End Witch-Hunting". The Policy will come into effect from the date of publication in the official Gazette.

INTRODUCTION

The State of Assam recognizes human trafficking and witch-hunting as two crimes that disproportionately effects women and girls. While human trafficking is an organized crime and is considered as a fastest growing criminal enterprise, witch-hunting is mostly a social crime rooted in deep-seated regressive cultural practices. An understanding of these crimes in the context of Assam shall be imperative to design a holistic policy that addresses these problems and provides a clearer direction for various stakeholders who are duty bearers.

HUMAN TRAFFICKING

In India, “trafficking” is primarily an offence under section 143 of Bharatiya Nyaya Sanhita. It defines Trafficking of person as

“(1) Whoever, for the purpose of exploitation recruits, transports, harbours, transfers, or receives a person or persons, by-

- (a) using threats; or
- (b) using force, or any other form of coercion; or
- (c) by abduction; or
- (d) by practising fraud, or deception; or
- (e) by abuse of power; or
- (f) by inducement, including the giving or receiving of payments or benefits, in order to achieve the consent of any person having control over the person recruited, transported, harboured, transferred or received, commits the offence of trafficking. ”

In addition, there are also other laws which regulates trafficking for specific purposes, for instance, the Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 (Act No.104 of 1956) deals with trafficking for the purpose of sexual exploitation. Similarly, the Bonded Labour Regulation Act, 1986 (Act No. 19 of 1976) and Child Labour Regulation Act, 1986 (ACT NO. 61 OF 1986) deals with exploitation for bonded labour. Each of these laws operate independently, have their own enforcement machinery and prescribe penalties for offences related to trafficking.

Assam, due to its size and location, is a critical state in the North Eastern India with borders with all the North-Eastern States and West Bengal as well and also with the other countries like Bhutan and Bangladesh. The fact that all roadways and railways from the other 6 States (except Sikkim) crosses through Assam makes it a de-facto transit route for all migrants and also of trafficking children and women. The State reported that there are incidences of cross-country trafficking as well as when Bangladesh serves as source region, whereas traffickers who send the victims further to Dubai, Singapore and Middle East use Myanmar as a transit route. Assam witnesses a large scale migration of local population comparatively to the richer part of the country due to the growing need for better livelihood option and employment.

Considering the six major crimes against women, such as rape, dowry, human trafficking, kidnapping and abduction, insult to modesty and domestic violence, the Data of NCRB 2022 highlighted that there has been a sharp decline in the rate of human trafficking cases in Assam in 2020, followed by an increase in 2021. In support of the abovementioned statement, using the NCRB (National Crime Records Bureau) data, it can be observed that the rate of human trafficking cases filed under sections 370 and 370A (of the then IPC) has come

down to 0.4 in 2020 from 0.9 in 2019 but increased to 0.5 in 2021. However, the rate had been steady during 2017 to 2019 (around 0.9). According to the NCRB's Crime in India Report, 2021, the rate of human trafficking cases (per lakh population) under section 370 (of the then IPC) in Assam is 0.4, which is the third highest after Goa (0.7), Telangana (0.3), and Maharashtra (0.2).

As per the Data received from Assam police, a total of 690 number of cases of Human trafficking have been registered in the police stations from the year 2020- 2024. The reported cases is an indication of the prevalence of the problem but the actual numbers may differ as large number of victims are either never rescued or they are not comfortable to report the problem.

The problem in recent times has aggravated with the introduction of technology as an enabler of the crime extending the scope of potential victims to a larger population who have access to internet. Another trend in Human trafficking that has been noticed in the Reports is that the number of women and girl child victim of Human trafficking is on higher rate in comparison to man and boys.

WITCH HUNTING

Assam like some other parts of the India is still struggling to eradicate the age-old scourge of witch hunting, despite a raft of laws and other initiatives. A witch' in local term is known as someone who possesses magical powers, as well as someone who has the power to use evil spirits to cause harm to others with the help of spirits acting on the command and order of the witches. For centuries, the branding of witches was driven largely by superstition, almost always a woman was to be blamed for a misfortune without knowing the real cause for its happening.

Superstition is still there in the society but witchcraft accusations are now often simply a tool to oppress women as per various case studies. The motives may be to grab land, to ostracize a woman to settle a score, or to justify violence. Women's organizations, activists and researchers have produced considerable evidence of these other motives. They have shown that property and power, various manifestations of a power tussle sums up to the real reasons for a witch-hunt.

It is observed that concept of witchcraft is deeply-rooted in some of the tribal belts of Assam such as Kokrajhar, Chirang, Udalguri, and Baksa districts under the Bodoland Territorial Area Districts (BTR), Karbi-Anglong, and Goalpara. Apart from these places, a large number of occurrences of witch-hunting have also been documented in some of the districts in upper Assam, namely in Sonitpur, Lakhimpur, Sibsagar and Jorhat over the years.

It has been noticed that the poor, destitute, illiterate, deserted women and widows are the primary targets of such crimes, with males being targeted as wizards or warlocks in some situations. The Witch Hunting is a gender based crime that affects not only the women but also her family, children.

The Assam Witch Hunting (Prohibition, Prevention and Protection) Act, 2018 (Assam Act No. XXI of 2018), passed by Government of Assam in 2018 has defined ***“Witch Hunting as identifying, calling, stigmatizing, defaming or accusing any person as witch by any other person by words, or by signs or by indications or conducts or actions or in any manner, thereby causing or abetting physical or mental harm or execution of a witch which may involve mass hysteria, lynching or any other activities.”*** Under this Act, Witch hunting is a cognizable, non-bailable and non-compoundable offence. It is a gender-neutral law and any attempt to commit the crime of witch hunting shall invite imprisonment and fine.

The State government shall issue necessary guidelines from time to time to effect the provisions of this Act. It is observed that though the cases of Witch Hunting have visibly gone down after the enactment of this law, yet it has not been eradicated completely. As per Assam Police Data from the year 2022 till 2024, a total number of 32 cases are registered under the Assam Witch Hunting (Prohibition, Prevention and Protection) Act, 2018.

On the above context, there is an urgent need to develop a well-designed comprehensive policy to cover all areas of intervention ensuring Prevention, Protection, and Rehabilitation of survivors of trafficking and Witch Hunting. Apart from ensuring the rights of the survivors, the area of preventing such crime and to prosecute the culprits is also an area of urgent intervention.

VISION

A state wherein all individuals are able to attain their full potential by living a life of equal worth and free from all kind of abuse and with dignity and participate equally in private and public life.

MISSION

To provide a safe and equal society wherein all individuals, irrespective of their age, sex, gender are able to claim their entitlements and access all services, lead a life free from all kinds of violence, experience an enhancement in their capabilities and exercise control over their life circumstances through convergence and synergies among all departments for promoting safety and security.

GUIDING PRINCIPLES

This policy is primarily based on the following principles, namely :

1. The human rights of trafficked persons and survivor of witch hunting shall be at the centre of all efforts to prevent and combat the crime and to protect, assist and provide redress to victims,
2. Promoting equality and dignity,
3. Preventing re-traumatisation and re-victimisation,
4. Fostering participation and inclusion,
5. Best interest of children,
6. Principle of non-discrimination,
7. Right to informed choices, privacy and confidentiality,
8. Right to self-determination and participation,
9. Principle of non-stigmatization and fresh start,
10. Principle of transparency and accountability.

OBJECTIVES

The primary objectives of the policy are :

1. to ensure proactive and coordinated action in prevention of Human trafficking and Witch Hunting,
2. to ensure establishment of victim centric approach in the response and rehabilitation of the survivors of human trafficking and witch hunting,

3. establish Convergence and Coordination to ensure that targeted actions are taken with thorough planning for rescue, rehabilitation and reintegration of the victim,
4. to ensure Monitoring and Accountability of the concerned stakeholders at each stage of rescue, rehabilitation and prosecution,
5. to address the underlying conditions of communities and regions within which witch-hunting occurs, like- lack of education, public health, sanitation and little or no access to justice,
6. to ensure that the issue of gender-based discrimination is addressed systematically and adequate anti-trafficking measures are proposed.

STRATEGIES

The Directives of this State Policy affirms the following strategies to fight against the menace of human trafficking and witch hunting in the State of Assam, namely:–

1. Greater understanding of trafficking as well as witch hunting within the broader context of development, education, gender equality and poverty reduction,
2. Strengthening implementation of Legal and Policy Framework to eradicate Human Trafficking,
3. Continued strengthening of social protection systems to prevent child trafficking, children of victims of witch hunting,
4. Strengthen the present protection and response system,
5. Prevention measures to ensure long-term solutions,
6. Bringing Coordination and collaboration of all concerned,
7. Greater involvement of the Civil Society Organizations.

STAKEHOLDERS

The Department of Women and Child Development, Government of Assam shall act as the **Nodal Department** for the purpose of this Policy. Considering the fact that human trafficking as well as witch hunting are very deeply rooted in our society and human trafficking is also being considered under the category of organized crime, efforts of one Department shall not be enough to tackle the complex nature of these crimes and hence offers for a well-planned and coordinated efforts of all concerned at various level is required. For the purpose of this, a State Policy is required. The Core and allied Departments and organizations under the State Policy are as follows, namely :

	Core Department	Allied Department/ Stakeholders
(i)	Women and Child Development Department	Department of Agriculture
(ii)	Department of Home and Political	Department of Sports and Youth Welfare
(iii)	Department of Health and Family welfare	Animal Husbandry and Veterinary Department
(iv)	Department of Education	Skill Development Mission
(v)	Panchayat and Rural Development Department	Department for Welfare of Minorities and Development
(vi)	Tea Tribes Welfare Department	Department of Tribal affairs
(vii)	Assam State Legal Services Authority	Social Justice and Empowerment Department
(viii)	Transport Department, including Railways	Handloom, Textile and Sericulture Department
(ix)	Department of Labour and Employment	Assam AIDS Control Society
(x)	Judicial Department	Assam State Rural Livelihood Mission

(xi)	Assam Skill Employment and Entrepreneurship Dept	Guwahati Medical College and Hospital
(xii)	Department of Housing and Urban Affairs	NGO/CSOs

FOCUS AREAS OF INTERVENTION

According to the Global Report on Trafficking in Persons conducted by UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime) in 2020, globally, one in every three victims of human trafficking is a child, mainly girls. Female victims continue to be the primary targets of human and child trafficking. Trafficking of women and children is a multi-dimensional problem. Gender norms rooted in stereotypical social roles, power imbalances, religious beliefs, and limited access to justice, can lead to the normalisation of harmful forms of physical possession, such as child sexual exploitation and child trafficking for sexual purposes.

The UNODC 2020 report highlighted an urgent need for more preventive and responsive measures, as the number of children who are trafficked has tripled the number over the past 15 years, globally. Over the years, the rising adoption of technological devices and the globalisation of movements has expanded the landscape of vulnerable population and provided easy access for perpetrators to commit the crime of human trafficking. The poor rate of conviction in such cases has contributed to a growing state of impunity raising major concerns for the overall wellbeing of women and children.

While witch hunting is region specific and spread in only certain parts of the state, which is a socio legal issue and a form of gender based violence fuelled by many factors such as –

- (i) Gender Discrimination,
- (ii) Superstition and belief system,
- (iii) Ulterior motive of land/property dispute,
- (iv) Community vigilantism.

Witch-hunting is often manifested by branding a person mostly a woman as a witch, subjecting her to inhuman public humiliation and social exclusion. In many cases of witch hunting the branded woman is often killed by the vigilante mob and those who survive are ostracised and isolated by the community with no possible contact even with own family members.

Considering the complexity of the issues of human trafficking and witch Hunting, a multi-pronged approach is needed diverse efforts are needed. The following aspects is required to be taken into account for any effective effort to combat and responding to the human trafficking and witch hunting-

1. Proactive convergence and coordinated action
2. Organized crime investigation
3. Trauma informed Victim Centric approach
4. Rehabilitation to ensure zero Re-victimization
5. Building strong prosecution
6. Monitoring and Accountability

The targeted intervention shall focus on the following four areas:-

- (i) **Prevention-** By addressing the root causes of this problem of trafficking including empowerment of vulnerable groups, targeting contributing factors such as gender discrimination, alcoholism, consumerism, unsafe migration etc. and preparing communities aware of this organised crime.
For witch hunting, by addressing structural changes that ensure accessible and quality education, public health, healthcare, social justice, awakening the communities and an accountable administration.
- (ii) **Rescue-** By ensuring removal of a victim from the place of exploitation to a place of safety.
- (iii) **Rehabilitation-** By providing all round quality support and services to ensure reintegration.
- (iv) **Prosecution-** By ensuring a strong rule of law, which shall be a deterrent for such crimes to recur and by ensuring law enforcement, is responsive and diligent

STRUCTURE FOR INTERVENTION**Committees at the State, District and Gaon Panchayat Level**

To address the diverse strategies for combating human trafficking and end witch-hunting, dedicated institutional mechanisms at District, State and Gaon Panchayat /Ward Level are required. In this regard, the State Level Committee and District Level Committee under Mission Shakti of Women and Child Development Department shall be work as the State Level Coordination Committee to combat human trafficking and witch hunting and as District Level Coordination Committee to combat human trafficking and witch hunting respectively. These Committees shall be responsible for prevention, protection, and rehabilitation work related to trafficking and Witch Hunting, apart from discharging their regular role and responsibilities under Mission Shakti. Similarly, the Committee constituted for Sixth Schedule areas under Mission Shakti shall act as Coordination Committee for the Sixth Schedule Districts for the purpose of this Policy.

The Gaon Panchayats at the Village Level and the Municipal Board /Corporation shall act as Coordination Committee on Human Trafficking and Witch Hunting. These Local Bodies while acting as mentioned Committees shall co-opt the relevant members as member of the committee, like local level NGOs, SMC Members, Front line Workers, representative of local SHG group, Child Development Project Officers, VDPs, school teachers etc.

The Chairperson of the above mentioned State and District committees are empowered to co-opt relevant stakeholders as Member of the Committee, if required.

The State Level Committee shall sit twice in a year. Special sitting may also convened if situation arise, by the Member Secretary/Convenor of the Committee.

The District Level Committee shall sit quarterly and special sitting may also be convened if situation arise. The Gram Panchayat, Municipal Boards shall seat at regular interval within one month.

DUTIES AND RESPONSIBILITIES OF THE COMMITTEES

The State level Committee shall act as Monitoring Authority and shall be responsible,

- (i) to ensure that proper data base is created on survivors of trafficking and witch hunting and proper mapping of vulnerable pockets have been identified.
- (ii) to ensure that awareness generation activities are done on regular basis at districts, villages/wards, specifically in the identified vulnerable pockets and that awareness programmes are done on need based.
- (iii) to make plans for training and sensitization of personnel at all level, and inputs for prevention of offences, especially ones having inter-state ramifications or features of an organized crime based on need analysis.
- (iv) to prepare Strategy for targeted intervention with active participation of domain experts and efforts shall also be taken to constantly understand newer trends in the problem to upgrade the training content including those triggered by technology.
- (v) to design a relief and rehabilitation package for survivors in consultation with concerned Department and statutory bodies which shall include immediate financial relief, livelihood training, education support, health care, housing support, job placement and micro-credit Initiate
- (vi) to prepare the protocol for licensing of Protective Homes as per section 21 of the Immoral Traffic Persons Prevention Act (ITPPA), 1986 ;
- (vii) to prepare a state protocol on the minimum standards of care that is required for all protection services meant for victims/survivors;
- (viii) to prepare a state protocol for inter-country, inter-state and intra-state repatriation of human trafficking survivors with clear guidelines for all stakeholders;
- (ix) to act as Monitoring authority and may seek reports from appropriate Authority, and district level committees on quality of services for victims/survivors and crime management at regular intervals;
- (x) to ensure all preventive measures are being taken care of as per Policy Direction and the concerned stakeholders have come with appropriate Action Plan to implement the same and to prepare State Level Action Plan;
- (xi) to authorise/institute research with credible academic institutions and other bodies on areas that require better understanding for evolving comprehensive state level strategies;
- (xii) to ensure annual social audit of the implementation of the policy to review the efficacy of the policy components and make necessary amendments.

The District Committee shall be responsible for

- (i) Creation of Data Base and identification of victims/survivors , vulnerable pockets for trafficking and witch hunting and submit the Report to the State Committee.
- (ii) The Anti-trafficking authorities, after rescuing a person; they are required to inform the district committee about the rescue operations. The committee shall then arrange interim relief and rehabilitation services to the rescued persons.
- (iii) Inspect and take appropriate measures for better services and quality of Protection and Rehabilitation Homes to ensure protection, rehabilitation and restoration of survivors,
- (iv) These committees shall facilitate inter-state /District repatriation of victims as per the minimum standards of care protocol specified by the State.
- (v) Facilitate the process of awarding interim and final compensation under Victim Compensation Scheme and other social security schemes.

- (vi) Prepare District Level Action Plan on combating Human Trafficking focusing on prevention, protection and prosecution.
- (vii) If the district has reported cases of witch-hunting, prepare a comprehensive plan for prevention with the collaboration of relevant stakeholders including folk artistes and religious heads.
- (viii) Monitor the District level work to combat human trafficking and witch hunting and shall keep close coordination with village and Ward level Committees.

The Panchayat Level/Ward Level the Committee shall be responsible for

- (i) Create Data base of trafficked victims, Missing Persons and victims of Witch Hunting and submit report to the District Level Committee.
- (ii) Plan immediate intervention for community sensitization if any case of public health may erupt
- (iii) Maintain data base of children from vulnerable families for children, and take steps to ensure mandatory schooling and linking them to social security schemes.
- (iv) Create convergence of various employment schemes for men and women that are sustainable and viable.
- (v) Maintain a village/Ward 'Migration Register' to monitor the movement of the community for employment and other purposes ensuring safeguarding protocols. This must be done in collaboration with Village Defence Parties/Nagarik Committees to ensure safe migration.
- (vi) Ensure integration with community policing programmes for community vigilance over vulnerable spots/locations for both Witch hunting and Human Trafficking.
- (vii) Ensure safe reintegration of survivors in the community by providing safety net through regular follow up and community involvement.
- (viii) Engage with key opinion makers and influencers in the community to counter vigilante behaviour and ensure protection to any branded person. .

OTHER STRATEGIES

Anti-Human Trafficking Units created under MHA, Govt of India, in every District ,shall be responsible for rescue victims and investigate cases of trafficking and shall be integral part of the District Committees.

At the district level, the state government may designate an **Anti-Human Trafficking Police Officer** at the district Level not below the rank of a DSP, preferably the head/in charge of Special Juvenile Police Units, also to take care the trafficking of children.

State Government, Dept. of Home and Political shall appoint State **Anti-Human Trafficking Nodal Officer**, who shall also act, as convenor of the State level Committee and at the District Level District Anti Human Trafficking Nodal Officer shall be designated.

CHILD TRAFFICKING- RESCUE, REHABILITATION AND PROSECUTION

The Juvenile Justice System, as per Juvenile Justice Care and Protection of Children Act, 2015 as amended in 2021, shall govern the Rescue, Rehabilitation and Prosecution of cases of Child Victims of Trafficking. Children who are victims of trafficking shall identify as such. Their best interests shall be considered paramount at all times. Child victims of trafficking shall be provided with appropriate assistance and protection as prescribed under Mission Vatsalya.

The rescued Child shall be presented before the Child Welfare Committee within 24 Hrs and till the child is returned to his family shall stay at any safe place or Child Care Institutions as decided by the CWC after taking into consideration the Best Interest of The Child. The work related to repatriation and rehabilitation of the child victim shall be taken care of by the Juvenile Justice system in place that includes the District Child Protection Units, Special Juvenile Police Units, Child Welfare Committee and the Child Care Institutions. The DCPO shall keep in close liaison with the District level Committee in this regard and State Child Protection Society shall monitor the working of District Child Protection Officer and shall keep close coordination with State level Committee.

STANDARD PROCEEDURE WITH REGARD TO RESCUE REHABILITATION OF WOMEN VICTIM OF HUMAN TRAFFICKING

Sl No	
1	As soon as a woman victim is rescued from human trafficking by either the AHTU or the concerned police officers and her statement is recorded and taken for medical examination; she shall be produced before the appropriate court as per the provisions of the Immoral Traffic Act, 1986.
2	As per court orders the victim shall be admitted to a Protective Home licensed as per section 21 of the Immoral Traffic Act, 1986 which may also include any licensed Shakti Sadan under the act. The minor children of the victims may stay together with the mother as per prescribed rules or may be sent to the Children Home. In this regard DCPU shall work in close collaboration.
3	The adult victim shall be provided safe shelter, health care, mental health support, life skills, counselling as per the components prescribed in the minimum standards of care for protective homes.
4	Home authorities in consultation with the panel lawyer deputed by DLSA shall ensure legal aid to all the victims.
5	In urgent circumstances a women survivor may also be kept in the One Stop Centre until her transition to a protective home
6	The Home Authorities in collaboration with the District Hub for Empowerment of Women shall provide all information to the victims regarding the appropriate government schemes for economic empowerment and facilitate access to receive immediate relief and rehabilitation package as prescribed by the Government.
7	AHTU or the concerned police in consultation with home authorities shall prepare the victim/survivor for the legal process including recording of 164 statement, accused identification and preparation of trial.
8	As and when a survivor is released from a Protective Home as per court orders the home authorities shall connect her to the concerned OSC who shall facilitate the reintegration and ensure regular follow up. The OSC shall also connect the survivor to Sankalp Hub for Empowerment of Women for local support in reintegration which may include employment or self-employment
9	OSC and District Hub for Empowerment of Women in consultation with the AHTU or concerned police shall ensure victim witness protection during the trial stage

When the survivor returns back to the community, a follow up on her wellbeing shall be done by the One Stop Centres for a period of 1 year. The One Stop Centre shall visit the survivors and shall give the needed Counselling session to deal with trauma. The DHEW shall respond appropriately to rehabilitate her based on her choice, by linking to various social security

schemes like Orunodoi, PMJAY, arrange for her required skill and vocational training in her community.

STANDARD PROCEEDURE WITH REGARD TO THE RESCUE AND REHABILITATION OF WOMEN VICTIM OF WITCH HUNTING

Sl No.	STEPS
1	To ensure initial safety of the victim, she shall be transferred to the One Stop Centre (OSC) under Women and Child Development for psychosocial counselling, medical care, short term shelter and legal aid. In case of threat perception, the One Stop Centre (OSC) shall immediately inform the District Committee who shall arrange full-time security at the One Stop Centre. The minor children of the victim may stay together with the mother at One Stop Centre as per prescribed norm or may be sent to the Children Home, if desired by the victim. In this regard DCPU shall work in close collaboration.
2	In case the victim is able to go back to the community in a week's time, the One Stop Centre in consultation with Sankalp Hub shall facilitate a reintegration plan which shall be monitored by the Gaon Panchayat.
3	As and when the threat to life is eased and the survivor is willing to go back to her community Shakti Sadan authorities shall connect with the One Stop Centre to set in motion the reintegration plan
4	The One Stop Centre in coordination with the Sankalp Hub and Panchayat shall arrange for family/Community Counselling if situation permits to deal with the social exclusion and ostracization faced by the survivor.
5	If the survivor is willing to fight for justice, One Stop Centre shall link her to DLSA free legal aid and support.
6	In case the threat perception continues the One Stop Centre in consultation with the District Committee shall shift the victim which has adequate safety provisions. The victim shall be provided all care and protection as per the provisions of the minimum standards of care prescribed for a Shakti Sadan. The victims shall be facilitated for opening Bank Accounts in their names in which an amount of Rs. 500 per month per head shall be deposited and shall also take appropriate measures of providing skill training, entrepreneurial support in convergence with other stakeholders and with support from the DHEWs. Shakti Sadan shall also take initiative to link the survivors with various insurance facilities available
7	The DHEW shall link the survivors with skill/ vocational training for empowerment, and also link with specific scheme, Govt/Semi Govt etc like orunodoi, Pradhan Mantri Jana Arogya Yojana, etc as per requirement for long term rehabilitation.

REHABILITATION PACKAGE FOR THE VICTIMS

The Government may declare a Rehabilitation Package for the survivors of Human Trafficking and Witch Hunting-

(i)	Immediate relief of a minimum amount of Rs 20,000/- shall be provided as interim relief to the survivors/victims under the Assam Victim Compensation Scheme 2012 as amended.
-----	--

(ii)	Safe Shelter with trauma informed services including health care, mental health support, life-skills and legal aid
(iii)	Educational support for minor victims and children of survivors
(iv)	Livelihood Training for Adult survivors
(v)	Employability Training for Adult survivors- Vocational and skill training
(vi)	Support for Employment and Self-Employment
(vii)	Home Department shall device mechanism for Victim Witness Protection under relevant laws.

POLICY DIRECTIVES

HUMAN TRAFFICKING PREVENTION

The prevention of trafficking in persons requires creative and coordinated responses. Efforts to deter traffickers by addressing the root causes that led them to become traffickers go hand in hand with the deterrent impact of criminal justice efforts. Victim assistance efforts to break the cycle of trafficking must be directed both at preventing victims from being re trafficked. There are a number of complex issues affecting the successful return and reintegration of victims of trafficking. Rehabilitation assistance, skills training and education shall often need to be part of a victim's reintegration and are essential to break the cycle of re victimization.

	Policy Directives	Responsible Stakeholder
(i)	Training and sensitization of teachers, frontline workers on gender perspectives, value-based education and online safety	Women and Child Development Department Department of Education and Samagra Siksha Abhiyan, Panchayat and Rural Development, State Rural Livelihood Mission, Health and Family Welfare Dept.
(ii)	Targeted intervention approach by identifying vulnerable pockets shall be followed while carrying out awareness activities	
(iii)	Awareness among students, on the physical and mental effects of early marriage through elopement.	
(iv)	Strong measures for Prevention and prohibition of Gender based violence like Child Marriage	
(v)	Development of mobile applications and online tools that shall provide real-time assistance and resources for reporting suspicious online activities, fake websites, and accessing support services.	Women and Child Development Department Allied Dept-IT Department
(vi)	Ensuring safeguarding protocols on Government websites and earmark resources to unmask and blacklist fraudulent websites and spread awareness among job seekers on necessary due diligence.	Dept. of Home and Political and Assam Police

(vii)	Identifying appropriate points of intervention to ensure that migrants and potential migrants are warned about possible dangers and consequences of trafficking and receive information that enables them to seek assistance if required	Dept. of Labour and Employment Women and Child Development Department Dept Panchayat and Rural Development.
(viii)	facilitating implementation of livelihood and educational programmes for vulnerable communities,	Nodal : Women and Child Development Department Allied : Panchayat and Rural Development Dept., Assam Skill Development Mission, Tribal Welfare Dept. WPT and BC Dept. Tea Tribe Welfare Dept. Minorities Welfare Dept. Labour Dept.
(ix)	Developing law and order framework to ensure prevention of trafficking.	Nodal : Women and Child Development Department Dept. Home and Political
(x)	Undertaking, supporting and bringing together research into trafficking. Such research shall be firmly grounded in ethical principles, including an understanding of the need not to re-traumatize trafficked persons. Research methodologies and interpretative techniques shall be of the highest quality.	Women and Child Development Department
(xi)	Ensuring that potential migrants, especially women, are properly informed about the risks of migration (e.g. exploitation, debt bondage and health and security issues, including exposure to HIV/AIDS) as well as avenues available for legal, non-exploitative migration.	Labour And Employment Dept. Women and Child Development Dept.
(xii)	Developing information campaigns for the general public aimed at promoting awareness of the dangers associated with trafficking. Such campaigns shall be informed by an understanding of the complexities surrounding trafficking and of the reasons why individuals may make potentially dangerous migration decisions	Women and Child Development Dept State Rural Livelihood Mission, Dept. Education/SSA
(xiii)	Adopting measures to reduce vulnerability by ensuring that appropriate legal documentation for birth, citizenship and marriage is provided and made available to all persons.	Women and Child Development Dept. Panchayat and Rural Development Dept.
(xiv)	Awareness Campaigns targeting vulnerable Pockets , including men and boys	Women and Child Development Dept.

RESCUE AND REHABILITATION :-

	Policy Directives	Responsible Stakeholders
(i)	Implementing measures to ensure that “rescue” operations do not further harm the rights and dignity of trafficked persons. Such operations shall only take place once appropriate and adequate procedures for responding to the needs of trafficked persons is in place	Women and Child Development Dept. Home and Political Dept. and Assam Police, Judicial Dept.
(ii)	Encouraging law enforcement authorities to work in partnership with non governmental agencies in order to ensure that trafficked persons receive necessary support and assistance.	Home and Political Dept. and Assam Police Women and Child Development Dept.
(iii)	Helping victims of trafficking to complete their education shall be considered a priority, where possible, the Shakti Sadan may explore and facilitate the reinsertion of victims into the education system and/or provide financial support for education	Women and Child Development Dept Education Dept.
(iv)	Vocational training is an important element to include in reintegration plans, as a means of ensuring the sustainable social integration of victims by increasing their employment prospects, confidence and life skills. WCD mechanism shall assist victims to set realistic employment goals commensurate with their abilities, skills and education level, and the available employment opportunities in the area. Vocational training shall be voluntary and decided upon on a case-to-case basis	Women and Child Development Dept Skill Development Mission, Panchayat and Rural Development Dept.
(v)	If survivor is particularly entrepreneurial, income-generating activities and grants for micro-enterprises can be an effective means of increasing the victim’s independence, self-sufficiency and self-confidence. To be effective, income-generating projects often need to be integrated with other reintegration components (such as psychological assistance and vocational training)	Women and Child Development Dept Industries Dept. MSME, Skill Development, Assam Start Up
(vi)	Many victims have little experience in finding and keeping jobs; assistance may be necessary to assist them in finding a job and in managing their relationships with colleagues and employers to keep that job.	Women and Child Development Dept Technical Agencies-NGOs/INGOs
(vii)	Male survivors and transgender needs for trauma healing, counselling and others like earning, disability also need to be taken care of.	Ministry of Social Justice and Empowerment Labour and Employment Dept.
(viii)	A dedicated State Budget Head for Trafficked Survivors	Dept. Finance Women and Child Development

(ix)	Effective rehabilitation of child victims of trafficking requires systematic and coordinated services from physicians, psychologists, legal experts, social workers and other relevant experts.	Women and Child Development Mission Vatsalya
(x)	Support for Housing shall be critical for those survivors who are rejected by their communities and have no social support system.	Housing and Urban Affairs Women and Child Development

PROSECUTION :-

	Policy Directives	Responsible Stakeholders
(i)	Developing guidelines and procedures for relevant authorities and officials such as police, border guards, immigration officials and others involved in the detection, detention, reception and processing of irregular migrants, to permit the rapid and accurate identification of trafficked persons.	Women and Child Development Core- Assam Police, Allied- State Legal Services Authority, CSOs
(ii)	Providing legal aid and victim witness support to all the victims who want to access justice.	State legal Services Authority Women and Child Development
(iii)	Ensuring court ordered interim and final compensation as per the Victim Compensation Scheme and NALSA scheme strengthens the prosecution as the victim gains confidence to fight her legal battle.	State legal Services Authority Women and Child Development
(iv)	State level case-management monitoring of all cases of human trafficking and witch-hunting to ensure speedy justice.	Dept. of Home and Political Judicial Dept Assam Police
(v)	Ensuring that trafficked persons are not prosecuted for violations of immigration laws or for the activities, they are involved in as a direct consequence of their situation as trafficked persons.	Dept. of Home and Political, Judicial Dept. Women and Child Development Dept.
(vi)	Pass necessary directions to implement the sealing of places of exploitation as per Sec. 18 of ITPPA, 1986	Dept. of Home and Political, Judicial Dept. Assam Police
(vii)	in appropriate cases, freeze and confiscate the assets of individuals and legal persons involved in trafficking. To the extent possible, confiscated assets shall be used to support and compensate victims of trafficking.	Dept. of Home and Political Assam Police
(viii)	Ensuring that law enforcement personnel are provided with adequate training in the investigation and prosecution of cases of trafficking including cyber enabled human trafficking. This training should be sensitive to the needs of trafficked persons, particularly those of women and children,	Dept. of Home and Political, Police Academy Women and Child Development

(ix)	In consultation with the High Court establish special courts to try human trafficking and witch-hunting cases with clear timelines for closure of cases.	Judicial Department Dept. of Home and Political
------	--	--

WITCH HUNTING

As strong state legislation is already in place so the thrust is on rehabilitation and reintegration of the survivors along with measures to prevent the social evil of witch hunting-

Prevention

	Policy Directive	Stakeholders
(i)	The focus should be on early identification of trouble spots, prevention of crime, speedy registration of cases and investigation and also speedy trial.	Assam Police Health and Family Welfare, Panchayat and Rural Development Dept Women and Child Welfare
(ii)	Strengthening PRI committees, Para Legal Volunteers, Sahiya (ASHA), Anganwari workers, Village Police, Women SHG members, and Youths to deal with issues such as witch-hunting.	Assam Police Health and Family Welfare Women and Child Welfare Panchayat and Rural Development Dept State legal Services Authority
(iii)	Capacity building with police officers, students, teachers, health centres, youth, women's and religious groups etc on building anti witch-hunting campaigns.	Assam Police Health and Family Welfare Women and Child Welfare Education Department Panchayat and Rural Development Dept
(iv)	IEC and social and behavioural change communication activities need to launch for creating social and legal awareness against witch-hunting with the help of anganwadi workers, self help groups, panchayati raj institutions etc.	Health and Family Welfare Women and Child Welfare Panchayat and Rural Development Dept
(v)	Identification of vulnerable Pockets and arrange targeted intervention	Health and Family Welfare Women and Child Welfare Panchayat and Rural Development Dept
(vi)	Educating the population in the vulnerable regions to make them understand the causes of death from various diseases that are attributed to witchcraft. NGOs and media shall play an important role in disseminating awareness and advocacy to change the value in society.	Health and Family Welfare Women and Child Welfare

(vii)	Specialised training to be integrated within Panchayati raj institution as they have a key role in creating awareness against the practice of witchcraft.	Panchayat and Rural Development Dept
(viii)	Special training which shall include providing psychological training to health workers to handle community hostility and support for victim.	Health and Family Welfare Women and Child Welfare Panchayat and Rural Development Dept
(ix)	All Government Health Set up at the Rural Area need to be equipped with adequate drugs, and other basic facilities	Health and Family Welfare

Rehabilitation

	Policy Directive	Stakeholders
(i)	Setting adequate transit homes and One Stop Centre (OSC) in high risk areas for immediate remove of any branded victim who is facing threat to life.	Women and Child Development
(ii)	Assist survivor to get civic identity and bank accounts to access support from eligible schemes	Women and Child Development
(iii)	Assist survivors to get livelihood training, livelihood options both employment and self-employment.	Dept. of Social Justice and Empowerment, Assam State Rural Livelihood Mission, Assam Skill Employment and Entrepreneurial Dept. NGOs/CSOs,
(iv)	Provision of the services of a panel lawyer by DLSA to provide advice and representation when witch-hunting cases occurs.	State legal Services Authority
(v)	Addressing the significant psychological trauma experienced by survivors, which includes anxiety, depression, and social isolation, is critical in rehabilitation of survivors of witch hunting. Survivors experience mental health issues due to a lack of awareness, prejudice, and stigma among people about mental health and illness, which have resulted in unattended basic human needs of good health and well-being, so specific interventions need to be developed for addressing their mental health issues	Women and Child Development Health and Family Welfare
(vi)	Ensure interim compensation is awarded to the victim by the concerned court taking into consideration the trauma of social exclusion, nature of violence inflicted, the loss of livelihood, domicile and emotional well-being	Judicial Department State legal Services Authority
(vii)	Witness Protection guidelines may be issued and circulated for better implementation	Judicial Department State legal Services Authority

(viii)	Permanent relocation to another area with a new identity for those survivors who face sustained threats and the community is unwilling to change.	Women and Child Development Home and Political. Housing and Urban Affairs Assam Police Judicial Department
--------	---	--

FINANCIAL OUTLAY OF THE POLICY

- (i) The existing budget under Mission Shakti and Mission Vatsalya shall be appropriately deployed by the Nodal Department.
- (ii) The core and allied departments shall utilize their existing budgets for training and capacity building for the implementation of the Policy.
- (iii) Wherever possible the core and the allied departments shall integrate these beneficiaries in their existing schemes as a special category.
- (iv) Additionally Government of Assam shall create a separate budget head and allocate requisite fund for implementation of this policy ,which shall be at the discretion of the nodal department for appropriate utilisation of special components such as immediate relief, relocation etc.

MUKESH CHANDRA SAHU,
Principal Secretary to the Government of Assam,
Women and Child Development Department.

অসম চৰকাৰৰ
মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ

অধিসূচনা
তাৰিখ : ০৬ মে', ২০২৫

নং ই-৪০০৬২৭/৮৩.- ইয়াৰ দ্বাৰা “মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ আৰু ডাইনী চিকাৰ অন্ত কৰিবলৈ অসম ৰাজ্যিক নীতি” ৰ চৰকাৰী অধিসূচনা জাৰি কৰা হ'ল। চৰকাৰী গেজেটত প্ৰকাশ পোৱাৰ তাৰিখৰ পৰা এই নীতি কাৰ্যকৰী হ'ব।

মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ আৰু ডাইনী চিকাৰ পৰিসমাপ্তিৰ বাবে অসম ৰাজ্যিক নীতি

পৰিচয়:

অসমে মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী-চিকাৰক দুটা অপৰাধ হিচাপে স্বীকৃতি দিয়ে যিয়ে মহিলা আৰু ছোৱালীবোৰক অসমানুপাতিকভাৱে প্ৰভাৱিত কৰে। মানৱ সৰবৰাহ এক সংগঠিত অপৰাধ আৰু ইয়াক দ্ৰুতগতিত বৃদ্ধি পোৱা অপৰাধমূলক উদ্যোগ হিচাপে গণ্য কৰা হয়। ডাইনী-চিকাৰৰ বেছিভাগেই এক সামাজিক অপৰাধ। অসমৰ সন্দৰ্ভত এই অপৰাধসমূহৰ বুজ লৈ এক সামগ্ৰিক নীতি প্ৰস্তুত কৰাটো অত্যন্ত প্ৰয়োজনীয় যিয়ে এই সমস্যাবোৰ সমাধান কৰে আৰু কৰ্তব্য বহন কৰা বিভিন্ন অংশীদাৰৰ বাবে এক স্পষ্ট নিৰ্দেশনা প্ৰদান কৰে।

মানৱ সৰবৰাহ:

ভাৰতত "সৰবৰাহ" মূলতঃ ভাৰতীয় ন্যায় সংহিতাৰ 143 ধাৰাৰ অধীনত এক অপৰাধ। মানুহৰ সৰবৰাহক এনেদৰে সংজ্ঞায়িত কৰে

"(1) যিজনে শোষণৰ উদ্দেশ্যে নিযুক্তি, পৰিবহণ, বন্দৰ, স্থানান্তৰ, বা কোনো ব্যক্তি বা ব্যক্তিক গ্ৰহণ কৰে, -

(ক) ভাবুকিৰ ব্যৱহাৰ; বা

(খ) বল প্ৰয়োগ কৰা, বা আন যিকোনো ধৰণৰ বলপ্ৰয়োগ; বা

(গ) ধৰ্ষণৰ দ্বাৰা; বা

(ঘ) প্ৰতাৰণা বা প্ৰতাৰণাৰ দ্বাৰা; বা

(ঙ) ক্ষমতাৰ অপব্যৱহাৰ; বা

(চ) নিয়োগ কৰা, স্থানান্তৰ কৰা, আশ্ৰয় দিয়া, স্থানান্তৰ কৰা বা গ্ৰহণ কৰা ব্যক্তিৰ ওপৰত নিয়ন্ত্ৰণ থকা যিকোনো ব্যক্তিৰ সন্মতি প্ৰাপ্ত কৰিবলৈ প্ৰেৰণাৰ দ্বাৰা, ধন বা সুবিধা প্ৰদান বা গ্ৰহণকে ধৰি, সৰবৰাহৰ অপৰাধ সংঘটিত কৰে।"

ইয়াৰ উপৰিও, নিৰ্দিষ্ট উদ্দেশ্যৰ বাবে সৰবৰাহ নিয়ন্ত্ৰণ কৰা অন্যান্য আইনও আছে, উদাহৰণস্বৰূপে, অনৈতিক সৰবৰাহ (প্ৰতিৰোধ) আইন, 1986 (1956 চনৰ আইন নং. 104) যৌন শোষণৰ উদ্দেশ্যে সৰবৰাহৰ সৈতে সম্পৰ্কিত। একেদৰে, বন্ধকী শ্ৰমিক নিয়ন্ত্ৰণ আইন, 1986 (আইন নং. 19 নং 1976) আৰু শিশু শ্ৰমিক নিয়ন্ত্ৰণ আইন, 1986 (আইন নং. 1986 চনৰ 61 নং অনুচ্ছেদ) বন্ধকী শ্ৰমৰ বাবে শোষণৰ বিষয়ে আলোচনা কৰে। এই আইনসমূহৰ প্ৰতিটোৱে স্বাধীনভাৱে কাম কৰে, ইয়াৰ নিজস্ব বলৱৎ কৰা যন্ত্ৰ আছে আৰু সৰবৰাহ সম্পৰ্কীয় অপৰাধৰ বাবে শাস্তি নিৰ্ধাৰণ কৰে। অসম, ইয়াৰ আকাৰ আৰু অৱস্থানৰ বাবে, উত্তৰ-পূব ভাৰতৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ৰাজ্য, যাৰ সকলো উত্তৰ-পূব ৰাজ্য আৰু পশ্চিম বংগৰ লগতে ভূটান আৰু বাংলাদেশৰ দৰে আন দেশৰ সৈতেও সীমা আছে। আন 6 খন ৰাজ্যৰ (ছিকিমৰ বাহিৰে) পৰা অহা সকলো পথ আৰু ৰেলৱে অসমৰ মাজেৰে পাৰ হৈ যোৱাটোৱে ইয়াক সকলো প্ৰব্ৰজনকাৰীৰ বাবে আৰু লগতে শিশু আৰু মহিলাৰ সৰবৰাহৰ বাবেও এক বাস্তৱ পৰিবহন পথ হিচাপে গঢ়ি তুলিছে। ৰাজ্যখনে প্ৰকাশ কৰিছিল যে আন্তঃদেশীয় সৰবৰাহৰ লগতে বাংলাদেশে উৎস অঞ্চল হিচাপে কাম কৰাৰ ঘটনা আছে, আনহাতে ভুক্তভোগীসকলক ডুবাই, ছিংগাপুৰ আৰু মধ্য প্ৰাচ্যলৈ পঠিওৱা সৰবৰাহকাৰীসকলে ম্যানমাৰক পৰিবহণ পথ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে। উন্নত জীৱিকাৰ বিকল্প আৰু নিযুক্তিৰ বৰ্ধিত প্ৰয়োজনীয়তাৰ বাবে অসমৰ তুলনামূলকভাৱে ধনী অংশলৈ বৃহৎ পৰিমাণৰ স্থানীয় জনসংখ্যাৰ প্ৰব্ৰজনৰ সাক্ষী হৈছে।

ধৰ্ষণ, যৌতুক, মানৱ সৰবৰাহ, অপহৰণ আৰু অপহৰণ, শালীনতাৰ অপমান আৰু ঘৰুৱা হিংসাৰ দৰে মহিলাৰ বিৰুদ্ধে সংঘটিত ছয়টা গুৰুতৰ অপৰাধৰ কথা বিবেচনা কৰি, এনচিআৰবি 2022-ৰ তথ্যই আলোকপাত কৰিছে যে 2020 চনত অসমত মানৱ সৰবৰাহৰ ঘটনাৰ হাৰ তীব্ৰভাৱে হ্ৰাস পাইছে, তাৰ পিছত 2021 চনত বৃদ্ধি পাইছে। ওপৰোক্ত বিবৃতিটোৰ সমৰ্থনত, এনচিআৰবি (নেচনেল ক্ৰাইম ৰেকৰ্ডছ

ব্যৱহাৰ কৰি, এইটো লক্ষ্য কৰিব পাৰি যে 370 আৰু 370 এ (তেতিয়াৰ আইপিসিৰ) ধাৰাৰ অধীনত দাখিল কৰা মানৱ সৰবৰাহৰ গোচৰৰ হাৰ 2019 চনত 0.9 ৰ পৰা 2020 চনত 0.4 লৈ হ্ৰাস পাইছে কিন্তু 2021 চনত 0.5 লৈ বৃদ্ধি পাইছে। অৱশ্যে, 2017 চনৰ পৰা 2019 চনলৈকে এই হাৰ স্থিৰ আছিল (প্ৰায় 0.9)। এনচিআৰবিৰ ভাৰতত অপৰাধ প্ৰতিবেদন, 2021 অনুসৰি, অসমত 370 ধাৰা (তেতিয়াৰ আইপিসি) ৰ অধীনত মানৱ সৰবৰাহৰ ঘটনাৰ হাৰ (প্ৰতি লাখ জনসংখ্যা) 0.4, যি গোৱা (0.7), তেলেংগানা (0.3) আৰু মহাৰাষ্ট্ৰৰ (0.2) পিছত তৃতীয় সৰ্বাধিক।

অসম আৰক্ষীৰ পৰা পোৱা তথ্য অনুসৰি, 2020-2024 বৰ্ষৰ ভিতৰত আৰক্ষী থানা সমূহত মুঠ 690 টা মানৱ সৰবৰাহৰ গোচৰ পঞ্জীয়ন কৰা হৈছে। প্ৰতিবেদন পোৱা ঘটনাবোৰৰ সমস্যাটোৰ প্ৰাদুৰ্ভাৱৰ এটা ইংগিত কিন্তু প্ৰকৃত সংখ্যা বেলেগ বেলেগ হ'ব পাৰে কাৰণ বৃহৎ সংখ্যক ভুক্তভোগীক হয়তো কেতিয়াও উদ্ধাৰ কৰা নহয় বা তেওঁলোকে সমস্যাটোৰ বিষয়ে অৱগত কৰিবলৈ স্বাচ্ছন্দ্যবোধ নকৰে। অপৰাধৰ সহায়ক হিচাপে প্ৰযুক্তিৰ প্ৰৱৰ্তনৰ লগে লগে ইণ্টাৰনেটৰ সুবিধা থকা এক বৃহৎ জনসংখ্যালৈ সম্ভাৱ্য ভুক্তভোগীসকলৰ পৰিসৰ সম্প্ৰসাৰিত কৰাৰ লগে লগে শেহতীয়া সময়ত সমস্যাটো অধিক জটিল হৈ পৰিছে। প্ৰতিবেদন সমূহত লক্ষ্য কৰা মানৱ সৰবৰাহৰ আন এটা প্ৰৱণতা হ'ল যে পুৰুষ আৰু ল'ৰাৰ তুলনাত মানৱ সৰবৰাহৰ বলি হোৱা মহিলা আৰু কন্যা শিশুৰ সংখ্যা অধিক।

ডাইনী চিকাৰ:

ভাৰতৰ অনান্য প্ৰান্তৰ দৰে বহু আইন আৰু পদক্ষেপ থকা স্বত্বেও ডাইনী চিকাৰৰ দৰে যুগ যুগৰ পুৰণি অভিযান নিৰ্মূল কৰিবলৈ অসমে এতিয়াও সংগ্ৰাম কৰি আছে। স্থানীয় ভাষাত 'ডাইনী' ক যাদুকৰী শক্তি থকা ব্যক্তি, লগতে ডাইনীৰ আদেশ আৰু আদেশ অনুসৰি কাম কৰা আত্মাৰ সহায়ত দুষ্ট আত্মা ব্যৱহাৰ কৰি আনৰ ক্ষতি কৰাৰ ক্ষমতা থকা ব্যক্তি বুলি জনা যায়। বহু শতিকা ধৰি ডাইনীৰ ব্ৰেণ্ডিং প্ৰধানকৈ অন্ধবিশ্বাসৰ দ্বাৰা চালিত হৈছিল, প্ৰায় সদায় এগৰাকী মহিলাক দুৰ্ভাগ্যৰ বাবে দোষাৰোপ কৰা হৈছিল ইয়াৰ প্ৰকৃত কাৰণ জনা নাযায়।

সমাজত এতিয়াও অন্ধবিশ্বাস আছে। কিন্তু ডাইনীবিদ্যা বৰ্তমান মহিলাসকলৰ ওপৰত অত্যাচাৰ কৰাৰ এক সঁজুলি হৈ পৰিছে। ইয়াৰ উদ্দেশ্য হ'ব পাৰে ভূমি দখল কৰা, কোনো যুক্তি নিষ্পত্তি কৰিবলৈ এগৰাকী মহিলাক বহিষ্কাৰ কৰা, বা হিংসাৰ ন্যায্যতা প্ৰদান কৰা। মহিলা সংগঠন, কৰ্মী আৰু গৱেষকসকলে এই উদ্দেশ্যসমূহৰ যথেষ্ট প্ৰমাণ দাঙি ধৰিছে। তেওঁলোকে দেখুৱাইছে যে সম্পত্তি আহৰণ ক্ষমতাৰ বাবে সংঘাত আদিবোৰক ডাইনী-চিকাৰৰ প্ৰকৃত কাৰণবোৰৰ সৈতে যোগ কৰে। এইটো পৰ্যবেক্ষণ কৰা হৈছে যে বড়োলেণ্ড টেৰিটৰিয়েল এৰিয়া জিলা (বি. টি. আৰ.) কাৰ্বি-এংলং, আৰু গোৱালপাৰাৰ অধীনত থকা কোকৰাঝাৰ, চিৰাং, উদালগুৰি, আৰু বাক্সা জিলাৰ দৰে অসমৰ কিছুমান জনজাতীয় অঞ্চলত ডাইনীবিদ্যাৰ ধাৰণা গভীৰভাৱে নিহিত হৈ আছে। এই স্থানসমূহৰ উপৰিও, বছৰ বছৰ ধৰি উজনি অসমৰ কিছুমান জিলা, যেনে শোণিতপুৰ, লক্ষীমপুৰ, শিৱসাগৰ আৰু যোৰহাটতো বৃহৎ সংখ্যক ডাইনী-চিকাৰৰ ঘটনা নথিভুক্ত কৰা হৈছে।

এইটো লক্ষ্য কৰা হৈছে যে দৰিদ্ৰ, নিঃস্ব, নিৰক্ষৰ, পৰিত্যক্ত মহিলা আৰু বিধৱাসকল এনে অপৰাধৰ প্ৰাথমিক লক্ষ্য। কিছুমান পৰিস্থিতিত পুৰুষসকলক যাদুকৰ বা যুদ্ধবিৰোধী হিচাপে লক্ষ্য কৰা হয়। ডাইনী চিকাৰ হৈছে এক লিংগভিত্তিক অপৰাধ যি কেৱল মহিলাকে নহয়, তেওঁৰ পৰিয়াল, শিশুকো প্ৰভাৱিত কৰে।

অসম ডাইনী চিকাৰ (নিষেধ, প্ৰতিৰোধ আৰু সুৰক্ষা) আইন, 2018 (অসম আইন নং. 2018 চনত অসম চৰকাৰৰ দ্বাৰা গৃহীত XXI of 2018)-এ "ডাইনী চিকাৰক সংজ্ঞায়িত কৰিছে" শব্দৰ দ্বাৰা, বা চিহ্নৰ দ্বাৰা বা সংকেত বা আচৰণ বা কাৰ্য্যৰ দ্বাৰা বা যিকোনো ধৰণে যিকোনো ব্যক্তিক ডাইনী বুলি চিনাক্ত কৰা, কোৱা, কলঙ্কিত কৰা, মানহানি কৰা বা অভিযুক্ত কৰা, যাৰ ফলত শাৰীৰিক বা মানসিক ক্ষতি কৰা বা ডাইনীৰ মৃত্যুদণ্ড দিয়া হয় য'ত গণ উন্মাদ, গণহত্যা বা আন যিকোনো কাৰ্যকলাপ জড়িত থাকিব

পাৰে। "এই আইনৰ অধীনত, ডাইনী চিকাৰ কৰাটো এক কাৰ্য্যকৰী, জামিন অযোগ্য অপৰাধ। এইটো এটা লিংগ-নিৰপেক্ষ আইন আৰু ডাইনী চিকাৰৰ অপৰাধ সংঘটিত কৰাৰ যিকোনো প্ৰচেষ্টাই কাৰাবাস আৰু জৰিমনাৰ আস্থান কৰিব। ৰাজ্য চৰকাৰে এই আইনৰ ব্যৱস্থাসমূহ কাৰ্য্যকৰী কৰিবলৈ সময়ে সময়ে প্ৰয়োজনীয় নিৰ্দেশনা জাৰি কৰিব। এইটো দেখা গৈছে যে যদিও এই আইনখন প্ৰণয়ন হোৱাৰ পিছত ডাইনী চিকাৰৰ ঘটনাসমূহ দৃশ্যমানভাৱে হ্ৰাস পাইছে, তথাপিও ইয়াক সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰ্মূল কৰা হোৱা নাই। ২০২২ চনৰ পৰা ২০২৪ চনলৈকে অসম আৰক্ষীৰ তথ্য অনুসৰি, অসম ডাইনী চিকাৰ (প্ৰতিৰোধ, প্ৰতিৰোধ আৰু সুৰক্ষা) আইন, ২০১৮-ৰ অধীনত মুঠ ৩২ টা গোচৰ পঞ্জীয়ন কৰা হৈছে।

ওপৰোক্ত সন্দৰ্ভত, সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ পৰা উদ্ধাৰ হোৱা লোকসকলৰ প্ৰতিৰোধ, সুৰক্ষা, পুনৰ্বাসন নিশ্চিত কৰা আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা এক সুপৰিকল্পিত নীতি প্ৰস্তুত কৰাৰ জৰুৰী প্ৰয়োজন আছে। জীয়াই থকা লোকসকলৰ অধিকাৰ নিশ্চিত কৰাৰ উপৰিও, এনে অপৰাধ প্ৰতিৰোধ কৰা আৰু অপৰাধীসকলৰ বিৰুদ্ধে গোচৰ চলোৱাটোও জৰুৰী হস্তক্ষেপৰ এক ক্ষেত্ৰ।

দৃষ্টি:

এনে এখন ৰাজ্য য'ত সকলো ব্যক্তিয়ে সমান মূল্যৰ আৰু সকলো ধৰণৰ উৎপীড়নৰ পৰা মুক্ত আৰু মৰ্য্যদাৰে জীৱন যাপন কৰি নিজৰ সম্পূৰ্ণ সামৰ্থ্য প্ৰাপ্ত কৰিবলৈ সক্ষম হয় আৰু ব্যক্তিগত আৰু ৰাজহুৱা জীৱনত সমানে অংশগ্ৰহণ কৰে।

অভিযান:

এক নিৰাপদ আৰু সমান সমাজ প্ৰদান কৰা য'ত বয়স, লিংগ নিৰ্বিশেষে সকলো ব্যক্তিয়ে তেওঁলোকৰ অধিকাৰ দাবী কৰিব পাৰে আৰু সকলো সেৱা লাভ কৰিব পাৰে, সকলো ধৰণৰ হিংসাৰ পৰা মুক্ত জীৱন যাপন কৰিব পাৰে, তেওঁলোকৰ সামৰ্থ্য বৃদ্ধিৰ অভিজ্ঞতা লাভ কৰিব পাৰে আৰু সুৰক্ষা আৰু নিৰাপত্তা বৃদ্ধিৰ বাবে সকলো বিভাগৰ মাজত একত্ৰীকৰণ আৰু সমন্বয়ৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ জীৱন পৰিস্থিতিৰ ওপৰত নিয়ন্ত্ৰণ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

পৰামৰ্শমূলক নীতিসমূহ:

এই নীতি মূলতঃ নিম্নলিখিত নীতিসমূহৰ ওপৰত আধাৰিত, যেনেঃ -

১. সৰবৰাহ কৰা ব্যক্তি আৰু ডাইনী চিকাৰৰ পৰা উদ্ধাৰ হোৱা লোকৰ মানৱ অধিকাৰ অপৰাধ প্ৰতিৰোধ আৰু প্ৰতিৰোধৰ বাবে আৰু ভুক্তভোগীসকলক সুৰক্ষা, সহায় আৰু সমাধান প্ৰদানৰ বাবে কৰা সকলো প্ৰচেষ্টাৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হ'ব।
২. সমতা আৰু মৰ্য্যদা বৃদ্ধি কৰা,
৩. পুনৰ আঘাত আৰু পুনৰ আক্ৰান্ত হোৱা প্ৰতিৰোধ কৰা,
৪. অংশগ্ৰহণ আৰু অন্তৰ্ভুক্তি বৃদ্ধি কৰা,
৫. শিশুৰ সৰ্বোত্তম স্বার্থ,
৬. বৈষম্যহীনতাৰ নীতি,
৭. জ্ঞাত পছন্দ, গোপনীয়তা আৰু গোপনীয়তাৰ অধিকাৰ,
৮. আত্মনিয়ন্ত্ৰণ আৰু অংশগ্ৰহণৰ অধিকাৰ,
৯. অ-কলঙ্ক আৰু নতুন আৰম্ভণিৰ নীতি,
১০. স্বচ্ছতা আৰু দায়বদ্ধতাৰ নীতি।

উদ্দেশ্যসমূহ:

নীতিৰ প্ৰাথমিক উদ্দেশ্যসমূহ হ'ল -

১. মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰ প্ৰতিৰোধৰ ক্ষেত্ৰত সক্ৰিয় আৰু সমন্বিত পদক্ষেপ নিশ্চিত কৰা,
২. মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ পৰা উদ্ধাৰ হোৱা লোকসকলৰ প্ৰতিক্ৰিয়া আৰু পুনৰ্বাসনৰ ক্ষেত্ৰত ভুক্তভোগী কেন্দ্ৰিক দৃষ্টিভঙ্গী স্থাপন নিশ্চিত কৰা,

৩. ভুক্তভোগীৰ উদ্ধাৰ, পুনৰ্বাসন আৰু পুনৰ একত্ৰীকৰণৰ বাবে সম্পূৰ্ণ পৰিকল্পনাৰ সৈতে লক্ষ্য কৰি লোৱা পদক্ষেপ লোৱাটো নিশ্চিত কৰিবলৈ একত্ৰীকৰণ আৰু সমন্বয় স্থাপন কৰা,
৪. উদ্ধাৰ, পুনৰ্বাসন আৰু বিচাৰৰ প্ৰতিটো পৰ্যায়ত সংশ্লিষ্ট অংশীদাৰসকলৰ নিৰীক্ষণ আৰু দায়বদ্ধতা নিশ্চিত কৰা,
৫. যি সম্প্ৰদায় আৰু অঞ্চলৰ ভিতৰত ডাইনী-চিকাৰ সংঘটিত হয় তাৰ অন্তৰ্নিহিত পৰিস্থিতিৰ সমাধান কৰা, যেনে-শিক্ষাৰ অভাৱ, জনস্বাস্থ্য, অনাময় ব্যৱস্থা আৰু ন্যায়ৰ প্ৰৱেশাধিকাৰ কম বা নাই,
৬. লিংগভিত্তিক বৈষম্যৰ বিষয়টো পদ্ধতিগতভাৱে সমাধান কৰাটো নিশ্চিত কৰা আৰু সৰবৰাহ বিৰোধী পৰ্যাপ্ত ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ প্ৰস্তাৱ দিয়া।

কৌশলসমূহ:

এই ৰাজ্যিক নীতিৰ নিৰ্দেশসমূহে অসম ৰাজ্যত মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ বিপদাশংকাৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ নিম্নলিখিত কৌশলবোৰ নিশ্চিত কৰিছে, যেনেঃ -

১. উন্নয়ন, শিক্ষা, লিংগ সমতা আৰু দৰিদ্ৰতা হ্ৰাসৰ বিস্তৃত প্ৰসংগৰ ভিতৰত সৰবৰাহৰ লগতে ডাইনী চিকাৰৰ বিষয়ে অধিক বুজা-বুজি,
২. মানৱ সৰবৰাহ নিৰ্মূলৰ বাবে আইনী আৰু নীতিগত পৰিকাঠামোৰ ৰূপায়ণ শক্তিশালী কৰা,
৩. শিশু সৰবৰাহ, ডাইনী চিকাৰৰ বলি হোৱা শিশুৰ প্ৰতিৰোধৰ বাবে সামাজিক সুৰক্ষা ব্যৱস্থা শক্তিশালী কৰা,
৪. বৰ্তমানৰ সুৰক্ষা আৰু সঁহাৰি ব্যৱস্থাতোক শক্তিশালী কৰা,
৫. দীৰ্ঘম্যাদী সমাধান নিশ্চিত কৰাৰ বাবে প্ৰতিৰোধমূলক ব্যৱস্থা,
৬. সংশ্লিষ্ট সকলোৰে সমন্বয় আৰু সহযোগিতা অনা,
৭. নাগৰিক সমাজ সংগঠনসমূহৰ অধিক অংশগ্ৰহণ।

অংশীদাৰসকল:

অসম চৰকাৰৰ মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগে এই নীতিৰ উদ্দেশ্যৰ বাবে নোডাল বিভাগ হিচাপে কাম কৰিব। মানৱ সৰবৰাহৰ লগতে ডাইনী চিকাৰ আমাৰ সমাজত অতি গভীৰভাৱে সোমাই আছে। সংগঠিত অপৰাধৰ শ্ৰেণীৰ অধীনত মানৱ সৰবৰাহকো বিবেচনা কৰা হৈছে। এই কথাটো বিবেচনা কৰি, এই অপৰাধসমূহৰ জটিল প্ৰকৃতিৰ মোকাবিলা কৰিবলৈ এটা বিভাগৰ প্ৰচেষ্টা পৰ্যাপ্ত নহ'ব আৰু সেয়েহে বিভিন্ন পৰ্যায়ত সংশ্লিষ্ট সকলোৰে এক সুপৰিকল্পিত আৰু সমন্বিত প্ৰচেষ্টাৰ প্ৰয়োজন। ইয়াৰ বাবে এখন ৰাজ্যিক নীতিৰ প্ৰয়োজন। ৰাজ্যিক নীতিৰ অধীনত মূল আৰু সহযোগী বিভাগ আৰু সংগঠনসমূহ তলত উল্লেখ কৰা ধৰণৰঃ -

ক্রমিক নং	মূল বিভাগ	মিত্ৰ বিভাগ/ অংশীদাৰসকল
(i)	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ	কৃষি বিভাগ
(ii)	গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ	ক্ৰীড়া আৰু যুৱ কল্যাণ বিভাগ
(iii)	স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ বিভাগ	পশুপালন আৰু পশু চিকিৎসা বিভাগ
(iv)	শিক্ষা বিভাগ	দক্ষতা বিকাশ অভিযান
(v)	পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ	সংখ্যালঘু আৰু উন্নয়নৰ কল্যাণ বিভাগ
(vi)	চাহ জনজাতি কল্যাণ বিভাগ	জনজাতীয় পৰিক্ৰমা বিভাগ
(vii)	অসম ৰাজ্যিক আইন সেৱা প্ৰাধিকৰণ	সামাজিক ন্যায় আৰু সৱলীকৰণ বিভাগ
(viii)	ৰেলৱেকে ধৰি পৰিবহণ বিভাগ	হস্ততাঁত, বস্ত্ৰ আৰু ধাৰাবাহিক বিভাগ
(ix)	শ্ৰম আৰু নিয়োগ বিভাগ	অসম এইডছ নিয়ন্ত্ৰণ সমিতি
(x)	ন্যায়িক বিভাগ	অসম ৰাজ্যিক গ্ৰাম্য জীৱিকা অভিযান

(xi)	অসম দক্ষতা নিয়োগ আৰু উদ্যোগীকৰণ বিভাগ	গুৱাহাটী চিকিৎসা মহাবিদ্যালয় আৰু চিকিৎসালয়
(xii)	গৃহ নিৰ্মাণ আৰু নগৰ পৰিক্ৰমা বিভাগ	এন জি অ'চি এছ অ'

হস্তক্ষেপৰ কেন্দ্ৰীয় ক্ষেত্ৰসমূহ:

2020 চনত ইউ. এন. অ ". ডি. চি. (ড্ৰাগছ আৰু অপৰাধৰ ওপৰত ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ কাৰ্যালয়) ৰ দ্বাৰা পৰিচালিত ব্যক্তিৰ সৰবৰাহৰ ওপৰত বিশ্বব্যাপী প্ৰতিবেদন অনুসৰি, বিশ্বব্যাপী, মানৱ সৰবৰাহৰ প্ৰতি তিনিজন ভুক্তভোগীৰ ভিতৰত এজন শিশু, মুখ্যতঃ ছোৱালী। মহিলা ভুক্তভোগীসকল এতিয়াও মানৱ আৰু শিশু সৰবৰাহৰ প্ৰাথমিক লক্ষ্য হৈ আছে। মহিলা আৰু শিশুৰ সৰবৰাহ এক বহুমাণিক সমস্যা। ধাৰাবাহিক সামাজিক ভূমিকা, ক্ষমতাৰ ভাৰসাম্যহীনতা, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, আৰু ন্যায্যৰ সীমিত প্ৰৱেশাধিকাৰৰ ওপৰত আধাৰিত লিংগ নিয়মালীৰ ফলত শিশু যৌন শোষণ আৰু যৌন উদ্দেশ্যৰ বাবে শিশু সৰবৰাহৰ দৰে ক্ষতিকাৰক ধৰণৰ শাৰীৰিক অধিকাৰ স্বাভাৱিক হৈ পৰিব পাৰে। ইউ. এন. অ ". ডি. চি.-ৰ 2020 চনৰ প্ৰতিবেদনত অধিক প্ৰতিৰোধমূলক আৰু প্ৰতিক্ৰিয়াশীল ব্যৱস্থাৰ জৰুৰী প্ৰয়োজনীয়তাৰ ওপৰত আলোকপাত কৰা হৈছে, কিয়নো যোৱা 15 বছৰত বিশ্বজুৰি সৰবৰাহ কৰা শিশুৰ সংখ্যা তিনিগুণ বৃদ্ধি পাইছে। বছৰ বছৰ ধৰি, প্ৰযুক্তিগত সঁজুলিৰ বৰ্ধিত গ্ৰহণ আৰু আন্দোলনৰ গোলকীকৰণে দুৰ্বল জনসংখ্যাৰ দৃশ্যপট সম্প্ৰসাৰিত কৰিছে আৰু অপৰাধীসকলক মানৱ সৰবৰাহৰ অপৰাধ সংঘটিত কৰিবলৈ সহজ প্ৰৱেশাধিকাৰ প্ৰদান কৰিছে। এনে ক্ষেত্ৰত দোষী সাব্যস্ত হোৱাৰ নিম্ন হাৰে দণ্ডহীনতাৰ বৰ্ধিত অৱস্থাত অৰিহণা যোগাইছে যিয়ে মহিলা আৰু শিশুৰ সামগ্ৰিক কল্যাণৰ বাবে গুৰুত্বপূৰ্ণ উদ্বেগৰ সৃষ্টি কৰিছে।

যদিও ডাইনী চিকাৰ এক নিৰ্দিষ্ট অঞ্চল আৰু ৰাজ্যখনৰ কেৱল কিছুমান অংশতহে বিয়পি পৰে, কিন্তু ডাইনী চিকাৰ হৈছে এক সামাজিক আইনী সমস্যা আৰু বহুতো কাৰকৰ দ্বাৰা চালিত লিংগভিত্তিক হিংসাৰ এক প্ৰকাৰ যেনে –

- লিংগ বৈষম্য,
- অন্ধবিশ্বাস আৰু বিশ্বাস ব্যৱস্থা,
- ভূমি/সম্পত্তি বিবাদৰ অন্য উদ্দেশ্য,
- সামূহিক সতৰ্কতা।

ডাইনী-চিকাৰে প্ৰায়ে এজন ব্যক্তিক বেছিভাগেই এগৰাকী মহিলাক ডাইনী হিচাপে ব্ৰেণ্ডিং কৰি প্ৰকাশ কৰা হয়, যাক অমানৱীয় ৰাজহুৱা অপমান আৰু সামাজিক বহিষ্কৰণৰ অধীন কৰা হয়। ডাইনী চিকাৰৰ বহু ক্ষেত্ৰত ব্ৰেণ্ডেড মহিলাক প্ৰায়ে সতৰ্ক জনতাৰ দ্বাৰা হত্যা কৰা হয় আৰু যিসকল জীয়াই থাকে তেওঁলোকক সমাজৰ দ্বাৰা বহিষ্কাৰ কৰা হয় আৰু বিচ্ছিন্ন কৰা হয় আনকি নিজৰ পৰিয়ালৰ সদস্যসকলৰ সৈতেও কোনো সম্ভাৱ্য সম্পৰ্ক নাথাকে।

মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ সমস্যাৰ জটিলতাৰ কথা বিবেচনা কৰি, এক বহুমুখী দৃষ্টিভঙ্গীৰ প্ৰয়োজন। মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দিয়া আৰু ইয়াৰ প্ৰতি সঁহাৰি জনোৱাৰ যিকোনো ফলপ্ৰসূ প্ৰচেষ্টাৰ বাবে নিম্নলিখিত দিশবোৰ বিবেচনা কৰাটো প্ৰয়োজনীয় -

- সক্ৰিয় সংমিশ্ৰণ আৰু সমন্বিত কাৰ্য্য
- সংগঠিত অপৰাধৰ তদন্ত
- ট্ৰমাই ভুক্তভোগীক কেন্দ্ৰীভূত পদ্ধতিৰ বিষয়ে অৱগত কৰা।
- শূন্য পুনৰ আক্ৰান্ত হোৱাটো নিশ্চিত কৰিবলৈ পুনৰ্বাসন
- শক্তিশালী গোচৰ ৰুজু কৰা
- নিৰীক্ষণ আৰু দায়বদ্ধতা

লক্ষ্য কৰা হস্তক্ষেপে নিম্নলিখিত চাৰিটা ক্ষেত্ৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিব, -

- প্ৰতিৰোধ-দুৰ্বল গোটেৰ সবলীকৰণ, লিংগ বৈষম্য, মদ্যপান, উপভোক্তাবাদ, অসুৰক্ষিত প্ৰব্ৰজন আদিৰ দৰে অৱদানকাৰী কাৰকসমূহক লক্ষ্য কৰি সৰবৰাহৰ এই সমস্যাৰ মূল কাৰণবোৰ সমাধান কৰা।

আৰু এই সংগঠিত অপৰাধৰ বিষয়ে সম্প্ৰদায়সমূহক সজাগ কৰা।

ডাইনী চিকাৰৰ বাবে, সুলভ আৰু মানদণ্ডৰ শিক্ষা, জনস্বাস্থ্য, স্বাস্থ্যসেৱা, সামাজিক ন্যায়, সম্প্ৰদায়সমূহক জাগ্ৰত কৰা আৰু এক দায়বদ্ধ প্ৰশাসন নিশ্চিত কৰা গাঁথনিগত পৰিৱৰ্তনসমূহক সম্বোধন কৰা।

(ii) উদ্ধাৰ-ভুক্তভোগীক শোষণৰ স্থানৰ পৰা সুৰক্ষিত স্থানলৈ আঁতৰোৱাটো নিশ্চিত কৰা।

(iii) পুনৰ্বাসন-পুনৰ একত্ৰীকৰণ নিশ্চিত কৰিবলৈ সৰ্বাংগীন মানদণ্ডৰ সমৰ্থন আৰু সেৱা প্ৰদান কৰা।

(iv) বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়া-এনে অপৰাধৰ পুনৰাবৃত্তি ৰোধ কৰিব পৰা আৰু আইন বলৱৎ কৰাটো নিশ্চিত কৰিব পৰা এক শক্তিশালী আইনৰ শাসন নিশ্চিত কৰা।

হস্তক্ষেপৰ বাবে প্ৰচেষ্টা:

ৰাজ্যিক, জিলা আৰু গাঁও পঞ্চায়ত পৰ্যায়ত সমিতি

মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ আৰু ডাইনী-চিকাৰ সমাপ্ত কৰাৰ বাবে বিভিন্ন কৌশলৰ মোকাবিলা কৰিবলৈ জিলা, ৰাজ্য আৰু গাঁও পঞ্চায়ত/ৱাৰ্ড পৰ্যায়ত সমৰ্পিত প্ৰতিষ্ঠানিক ব্যৱস্থাৰ প্ৰয়োজন। এই ক্ষেত্ৰত, মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগৰ মিছন শক্তিৰ অধীনত ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ সমিতি আৰু জিলা পৰ্যায়ৰ সমিতিয়ে মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ সমন্বয় সমিতি হিচাপে আৰু মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ জিলা পৰ্যায়ৰ সমন্বয় সমিতি হিচাপে কাম কৰিব। এই সমিতিবোৰ মিছন শক্তিৰ অধীনত তেওঁলোকৰ নিয়মীয়া ভূমিকা আৰু দায়িত্ব পালন কৰাৰ উপৰিও সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ সৈতে সম্পৰ্কিত প্ৰতিৰোধ, সুৰক্ষা আৰু পুনৰ্বাসনৰ কামৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব। একেদৰে, মিছন শক্তিৰ অধীনত ষষ্ঠ অনুসূচী অঞ্চলৰ বাবে গঠন কৰা কমিটীয়ে এই নীতিৰ উদ্দেশ্যৰ বাবে ষষ্ঠ অনুসূচী জিলাৰ বাবে সমন্বয় সমিতি হিচাপে কাম কৰিব।

গাঁও পৰ্যায়ৰ গাঁও পঞ্চায়ত আৰু পৌৰ পৰিষদ/নিগমে মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ সমন্বয় সমিতি হিচাপে কাম কৰিব। এই স্থানীয় সংস্থাসমূহে উল্লিখিত সমিতি হিচাপে কাম কৰাৰ সময়ত স্থানীয় পৰ্যায়ৰ বেচৰকাৰী সংগঠন, এছ. এম. চি. সদস্য, ফ্ৰণ্ট লাইন কৰ্মী, স্থানীয় এছ. এইচ. জি. গোটৰ প্ৰতিনিধি, শিশু উন্নয়ন প্ৰকল্প বিষয়া, ভি. ডি. পি., বিদ্যালয়ৰ শিক্ষক আদিৰ দৰে সংশ্লিষ্ট সদস্যসকলক সমিতিৰ সদস্য হিচাপে সহ-নিৰ্বাচন কৰিব।

ওপৰত উল্লেখ কৰা ৰাজ্য আৰু জিলা সমিতিৰ অধ্যক্ষক প্ৰয়োজন হ'লে প্ৰাসংগিক অংশীদাৰসকলক সমিতিৰ সদস্য হিচাপে সহ-বাছনি কৰাৰ ক্ষমতা দিয়া হৈছে।

ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ সমিতিখনে বছৰে দুবাৰকৈ অধিৱেশন কৰিব। পৰিস্থিতি উদ্ভৱ হ'লে সমিতিৰ সদস্য সচিব/আহ্বায়কৰ দ্বাৰা বিশেষ বৈঠকও আহ্বান কৰিব পাৰে।

জিলা পৰ্যায়ৰ সমিতিৰ বৈঠক তিনি মাহৰ মূৰে মূৰে অনুষ্ঠিত হ'ব আৰু পৰিস্থিতি উদ্ভৱ হ'লে বিশেষ বৈঠকও আহ্বান কৰা হ'ব পাৰে। গ্ৰাম পঞ্চায়ত, পৌৰ পৰিষদসমূহ এক মাহৰ ভিতৰত নিয়মীয়া ব্যৱধানত অধিৱেশন কৰিব লাগিব।

সমিতিৰ দায়িত্ব আৰু দায়িত্ব:-

ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ কমিটীয়ে নিৰীক্ষণ কৰা কৰ্তৃপক্ষ হিচাপে কাম কৰিব আৰু ইয়াৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব।

(i) সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ পৰা উদ্ধাৰ হোৱা লোকসকলৰ ওপৰত সঠিক তথ্যৰ আধাৰ সৃষ্টি কৰাটো নিশ্চিত কৰা আৰু দুৰ্বল অঞ্চলসমূহৰ সঠিক মেপিং চিনাক্ত কৰা।

(ii) জিলা, গাঁও/ৱাৰ্ডসমূহত বিশেষকৈ চিনাক্ত কৰা দুৰ্বল অঞ্চলসমূহত নিয়মীয়াভাৱে সজাগতা সৃষ্টিৰ কাৰ্যকলাপ সম্পন্ন কৰাটো নিশ্চিত কৰা আৰু প্ৰয়োজন অনুসৰি সজাগতা কাৰ্যসূচী সম্পন্ন কৰা।

(iii) সকলো স্তৰৰ কৰ্মচাৰীৰ প্ৰশিক্ষণ আৰু সংবেদনশীলতাৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰা, আৰু অপৰাধ প্ৰতিৰোধৰ বাবে ইনপুট, বিশেষকৈ প্ৰয়োজন বিশ্লেষণৰ ওপৰত আধাৰিত কৰি আন্তঃৰাজ্যিক প্ৰভাৱ বা সংগঠিত অপৰাধৰ বৈশিষ্ট্য থকা।

(iv) ডমেইন বিশেষজ্ঞসকলৰ সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণৰ সৈতে লক্ষ্যযুক্ত হস্তক্ষেপৰ বাবে ৰণনীতি প্ৰস্তুত কৰা আৰু প্ৰযুক্তিৰ দ্বাৰা আৰম্ভ হোৱা বিষয়সমূহকে ধৰি প্ৰশিক্ষণ সমল উন্নত কৰাৰ বাবে সমস্যাৰ নতুন প্ৰৱণতা নিৰন্তৰভাৱে বুজি পোৱাৰ প্ৰয়াস কৰা।

(v) সংশ্লিষ্ট বিভাগ আৰু বিধিবদ্ধ সংস্থাৰ সৈতে আলোচনা কৰি উদ্ধাৰ হোৱা লোকসকলৰ বাবে এক

সাহায্য আৰু পুনৰ্বাসন পেকেজ প্ৰস্তুত কৰা যাৰ ভিতৰত তাৎক্ষণিক বিত্তীয় সাহায্য, জীৱিকা প্ৰশিক্ষণ, শিক্ষা সমৰ্থন, স্বাস্থ্য সেৱা, গৃহ নিৰ্মাণ সমৰ্থন, চাকৰি নিযুক্তি আৰু ক্ষুদ্ৰ ঋণ অন্তৰ্ভুক্ত থাকিব।

(vi) অনৈতিক ট্ৰেফিক ব্যক্তি প্ৰতিৰোধ আইন (আই. টি. পি. পি. এ) 1986-ৰ ধাৰা 21 অনুসৰি সুৰক্ষামূলক গৃহসমূহৰ অনুজ্ঞাপত্ৰৰ বাবে প্ৰট 'কল প্ৰস্তুত কৰা;

(vii) ভুক্তভোগী/জীৱিতসকলৰ বাবে সকলো সুৰক্ষা সেৱাৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ন্যূনতম মানদণ্ডৰ যত্নৰ ওপৰত ৰাজ্যিক প্ৰট 'কল প্ৰস্তুত কৰা;

(viii) সকলো অংশীদাৰৰ বাবে স্পষ্ট নিৰ্দেশনাৰ সৈতে মানৱ সৰবৰাহৰ পৰা উদ্ধাৰ হোৱা লোকসকলৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয়, আন্তঃৰাজ্যিক আৰু আন্তঃৰাজ্যিক প্ৰত্যাহ্বানৰ বাবে এক ৰাজ্যিক প্ৰট 'কল প্ৰস্তুত কৰা;

(ix) নিৰীক্ষণ কৰা কৰ্তৃপক্ষ হিচাপে কাম কৰা আৰু ভুক্তভোগী/উদ্ধাৰ হোৱা লোকসকলৰ বাবে সেৱাৰ মানদণ্ড আৰু নিয়মীয়া ব্যৱধানত অপৰাধ ব্যৱস্থাপনা সন্দৰ্ভত উপযুক্ত কৰ্তৃপক্ষ আৰু জিলা পৰ্যায়ৰ সমিতিৰ পৰা প্ৰতিবেদন বিচাৰিব পাৰে;

(x) নীতি নিৰ্দেশনা অনুসৰি সকলো প্ৰতিৰোধমূলক ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰাটো নিশ্চিত কৰিবলৈ আৰু সংশ্লিষ্ট অংশীদাৰসকলে ইয়াক ৰূপায়ণ কৰিবলৈ আৰু ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ কাৰ্য্য পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰিবলৈ উপযুক্ত কাৰ্য্য পৰিকল্পনা কৰা।

(xi) ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ ব্যাপক কৌশলৰ বিকাশৰ বাবে উন্নত বুজাবুজিৰ প্ৰয়োজন হোৱা ক্ষেত্ৰসমূহত বিশ্বাসযোগ্য শৈক্ষিক প্ৰতিষ্ঠান আৰু অন্যান্য সংস্থাৰ সৈতে গৱেষণাৰ অনুমোদন/প্ৰতিষ্ঠান স্থাপন কৰা;

(xii) নীতিৰ উপাদানসমূহৰ কাৰ্য্যকৰীতা পৰ্যালোচনা কৰিবলৈ আৰু প্ৰয়োজনীয় সংশোধন কৰিবলৈ নীতিৰ ৰূপায়ণৰ বাৰ্ষিক সামাজিক অডিট নিশ্চিত কৰা।

জিলা সমিতি ইয়াৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব:

(i) তথ্য আধাৰ সৃষ্টি আৰু ভুক্তভোগীসকল/জীৱিত লোকৰ চিনাক্তকৰণ, সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ বাবে দুৰ্বল পকেট আৰু ৰাজ্যিক সমিতিৰ ওচৰত প্ৰতিবেদন দাখিল কৰা।

(ii) এজন ব্যক্তিক উদ্ধাৰ কৰাৰ পিছত সৰবৰাহ বিৰোধী কৰ্তৃপক্ষই উদ্ধাৰ অভিযানৰ বিষয়ে জিলা কমিটীক অৱগত কৰিব লাগিব। সমিতিখনে তেতিয়া উদ্ধাৰ হোৱা ব্যক্তিসকলৰ বাবে অন্তৰ্ৱতীকালীন সাহায্য আৰু পুনৰ্বাসন সেৱাৰ ব্যৱস্থা কৰিব।

(iii) উদ্ধাৰ হোৱা লোকসকলৰ সুৰক্ষা, পুনৰ্বাসন আৰু পুনৰুদ্ধাৰ নিশ্চিত কৰিবলৈ সুৰক্ষা আৰু পুনৰ্বাসন গৃহসমূহৰ উন্নত সেৱা আৰু মানদণ্ডৰ বাবে পৰীক্ষা আৰু উপযুক্ত ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা,

(iv) এই সমিতিসমূহে ৰাজ্যৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত ন্যূনতম মানদণ্ডৰ যত্ন প্ৰট 'কল অনুসৰি ভুক্তভোগীসকলক আন্তঃৰাজ্যিক/জিলা প্ৰত্যাহ্বানৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব।

(v) ভুক্তভোগী ক্ষতিপূৰণ আঁচনি আৰু অন্যান্য সামাজিক সুৰক্ষা আঁচনিৰ অধীনত অন্তৰ্ৱতীকালীন আৰু চূড়ান্ত ক্ষতিপূৰণ প্ৰদানৰ প্ৰক্ৰিয়াত সুবিধা প্ৰদান কৰা।

(vi) প্ৰতিৰোধ, সুৰক্ষা আৰু বিচাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব আৰোপ কৰি মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰুদ্ধে যুঁজ দিয়াৰ ক্ষেত্ৰত জিলা পৰ্যায়ৰ কাৰ্য্য পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা।

(vii) যদি জিলাখনে ডাইনী চিকাৰৰ ক্ষেত্ৰত ৰিপট কৰিছে, তেন্তে লোকশিল্পী আৰু ধৰ্মীয় মুৰব্বীকে ধৰি সংশ্লিষ্ট অংশীদাৰসকলৰ সহযোগত প্ৰতিৰোধৰ বাবে এক বিস্তৃত পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা।

(viii) মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ বিৰুদ্ধে যুঁজিবলৈ জিলা পৰ্যায়ৰ কাম-কাজ নিৰীক্ষণ কৰা আৰু গাঁও আৰু ৱাৰ্ড পৰ্যায়ৰ সমিতিসমূহৰ সৈতে ঘনিষ্ঠ সময় ৰক্ষা কৰিব লাগিব।

পঞ্চায়ত পৰ্যায়/ৱাৰ্ড পৰ্যায়ৰ বাবে সমিতিখনে দায়বদ্ধ হ'ব:

- (i) সৰবৰাহৰ ভুক্তভোগী, নিৰুদ্দেশ হোৱা ব্যক্তি আৰু ডাইনী চিকাৰৰ বলি হোৱা লোকৰ ডাটা বেছ তৈয়াৰ কৰি জিলা পৰ্যায়ৰ সমিতিৰ ওচৰত প্ৰতিবেদন দাখিল কৰা।
- (ii) জনস্বাস্থ্যৰ কোনো গোচৰৰ সৃষ্টি হ'লে সম্প্ৰদায় সংবেদনশীলতাৰ বাবে তাৎক্ষণিক হস্তক্ষেপৰ পৰিকল্পনা কৰা
- (iii) শিশুৰ বাবে দুৰ্বল পৰিয়ালৰ শিশুৰ তথ্যৰ ভিত্তি ৰক্ষা কৰা, আৰু বাধ্যতামূলক স্কুলীয়া শিক্ষা নিশ্চিত কৰাৰ বাবে পদক্ষেপ গ্ৰহণ কৰা আৰু তেওঁলোকক সামাজিক সুৰক্ষা আঁচনিৰ সৈতে সংযোগ কৰা।
- (iv) পুৰুষ আৰু মহিলাৰ বাবে বিভিন্ন নিয়োগ আঁচনিৰ অভিসৰণ সৃষ্টি কৰা যিবোৰ বহনক্ষম আৰু কাৰ্যক্ষম।
- (v) নিয়োগ আৰু অন্যান্য উদ্দেশ্যৰ বাবে সম্প্ৰদায়টোৰ চলাচল নিৰীক্ষণ কৰিবলৈ গাঁও/ৱাৰ্ডৰ 'প্ৰব্ৰজন পঞ্জীয়ন' ৰক্ষা কৰা যাতে সুৰক্ষা প্ৰট'কল নিশ্চিত কৰা হয়। নিৰাপদ প্ৰব্ৰজন নিশ্চিত কৰিবলৈ গাঁও প্ৰতিৰক্ষা দল/নগাৰিক সমিতিৰ সহযোগত এই কাম কৰিব লাগিব।
- (vi) ডাইনী চিকাৰ আৰু মানৱ সৰবৰাহ দুয়োটাৰে বাবে দুৰ্বল স্থান/স্থানৰ ওপৰত সম্প্ৰদায়ৰ সতৰ্কতাৰ বাবে কমিউনিটি পুলিচিং কাৰ্যসূচীৰ সৈতে একত্ৰীকৰণ নিশ্চিত কৰা।
- (vii) নিয়মীয়া অনুসৰণ আৰু সম্প্ৰদায়ৰ জড়িততাৰ জৰিয়তে সুৰক্ষাৰ জাল প্ৰদান কৰি জীৱিতসকলৰ সম্প্ৰদায়ত নিৰাপদ পুনৰ সংযোগ নিশ্চিত কৰা।
- (viii) ভিজিলেণ্ট আচৰণ প্ৰতিহত কৰিবলৈ আৰু যিকোনো ব্ৰেণ্ডেড ব্যক্তিৰ সুৰক্ষা নিশ্চিত কৰিবলৈ সম্প্ৰদায়ৰ মূল মতামত নিৰ্মাতা আৰু প্ৰভাৱশালীসকলৰ সৈতে জড়িত হোৱা। .

অন্যান্য কৌশল:

ভাৰত চৰকাৰৰ এম এইচ এৰ অধীনত প্ৰতিখন জিলাত সৃষ্টি কৰা মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰোধী ইউনিটসমূহে ভুক্তভোগীক উদ্ধাৰৰ বাবে দায়বদ্ধ হ'ব আৰু সৰবৰাহৰ গোচৰৰ তদন্ত কৰিব আৰু জিলা সমিতিসমূহৰ অবিচ্ছেদ্য অংগ হ'ব।

জিলা পৰ্যায়ত ৰাজ্য চৰকাৰে ডি এছ পিৰ পদবীৰ তলত নথকা জিলা পৰ্যায়ত মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰোধী আৰক্ষী বিষয়া, ভাল হ'লে বিশেষ কিশোৰ আৰক্ষী ইউনিটৰ মুৰব্বী/ভাৰপ্ৰাপ্ত বিষয়া নিযুক্তি দিব পাৰে, লগতে শিশু সৰবৰাহৰ যত্ন ল'ব পাৰে।

ৰাজ্য চৰকাৰ, গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগে ৰাজ্যিক মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰোধী ন'ডেল বিষয়া নিযুক্তি দিব, যিয়েও কাম কৰিব, ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ সমিতিৰ আহ্বায়ক হিচাপে আৰু জিলা পৰ্যায়ত জিলা মানৱ সৰবৰাহৰ বিৰোধী ন'ডেল বিষয়া নিযুক্তি দিয়া হ'ব।

শিশু সৰবৰাহৰ- উদ্ধাৰ, পুনৰ্বাসন আৰু গোচৰ ৰুজু:

২০২১ চনত সংশোধিত কিশোৰ ন্যায়ৰ যত্ন আৰু শিশুৰ সুৰক্ষা আইন, ২০১৫ অনুসৰি কিশোৰ ন্যায় ব্যৱস্থাই শিশু সৰবৰাহৰ বলি হোৱা লোকৰ গোচৰৰ উদ্ধাৰ, পুনৰ্বাসন আৰু বিচাৰ প্ৰক্ৰিয়া নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব। সৰবৰাহৰ বলি হোৱা শিশুৱে তেনেকুৱা বুলি পৰিচয় দিব লাগিব। তেওঁলোকৰ উত্তম স্বার্থক

সকলো সময়তে সর্বোচ্চ বুলি গণ্য কৰা হ'ব। সৰবৰাহৰ বলি হোৱা শিশুসকলক মিছন বাৎসল্যৰ অধীনত নিৰ্ধাৰিত ধৰণে উপযুক্ত সাহায্য আৰু সুৰক্ষা প্ৰদান কৰা হ'ব।

উদ্ধাৰ কৰা শিশুটিক ২৪ ঘণ্টাৰ ভিতৰত শিশু কল্যাণ সমিতিৰ সন্মুখত উপস্থাপন কৰা হ'ব আৰু শিশুটিক পৰিয়াললৈ ঘূৰাই নিদিয়ালৈকে শিশুটিৰ উত্তম স্বাৰ্থ বিবেচনা কৰাৰ পিছত চিডব্লিউচিয়ে সিদ্ধান্ত লোৱা যিকোনো নিৰাপদ স্থান বা শিশু যত্ন প্ৰতিষ্ঠানত থাকিব লাগিব। শিশু ভুক্তভোগীৰ প্ৰত্যাহ্বান আৰু পুনৰ্বাসনৰ সৈতে জড়িত কামসমূহ স্থাপন কৰা কিশোৰ ন্যায় ব্যৱস্থাই ল'ব, য'ত জিলা শিশু সুৰক্ষা ইউনিট, বিশেষ কিশোৰ আৰক্ষী ইউনিট, শিশু কল্যাণ সমিতি আৰু শিশু যত্ন প্ৰতিষ্ঠানসমূহ অন্তৰ্ভুক্ত কৰা হৈছে। এই ক্ষেত্ৰত ডিচিপিঅ'ই জিলা পৰ্যায়ৰ সমিতি আৰু ৰাজ্যিক শিশু সুৰক্ষা সমিতিৰ সৈতে ঘনিষ্ঠ যোগাযোগ ৰাখিব, জিলা শিশু সুৰক্ষা বিষয়াৰ কাম-কাজ নিৰীক্ষণ কৰিব আৰু ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ সমিতিৰ সৈতে ঘনিষ্ঠ সমন্বয় ৰক্ষা কৰিব।

মানৱ সৰবৰাহৰ বলি হোৱা মহিলাসকলৰ পুনৰ্বাসন উদ্ধাৰৰ সন্দৰ্ভত মানক পদ্ধতি:

ক্রমিক নং	
১	ভুক্তভোগী মহিলা এগৰাকীক এ এইচ টি ইউ বা সংশ্লিষ্ট আৰক্ষী বিষয়াই মানৱ সৰবৰাহৰ পৰা উদ্ধাৰ কৰাৰ লগে লগে আৰু তেওঁৰ বক্তব্য লিপিবদ্ধ কৰি চিকিৎসা পৰীক্ষাৰ বাবে লোৱাৰ লগে লগে; অনৈতিক যান-বাহন আইন, ১৯৮৬ৰ বিধান অনুসৰি তেওঁক উপযুক্ত আদালতত হাজিৰ কৰা হ'ব।
২	আদালতৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি ভুক্তভোগীক অনৈতিক যান-বাহন আইন, ১৯৮৬ৰ ২১ নং ধাৰা অনুসৰি অনুজ্ঞাপত্ৰপ্ৰাপ্ত সুৰক্ষামূলক ঘৰত ভৰ্তি কৰা হ'ব য'ত যিকোনো অনুজ্ঞাপত্ৰপ্ৰাপ্ত শক্তিও অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব পাৰে আইনৰ অধীনত সদন। ভুক্তভোগীৰ নাবালক সন্তানে নিৰ্ধাৰিত নিয়ম অনুসৰি মাতৃৰ সৈতে একেলগে থাকিব পাৰে বা শিশু গৃহলৈ প্ৰেৰণ কৰিব পাৰে। এই ক্ষেত্ৰত ডিচিপিইউয়ে ঘনিষ্ঠ সহযোগিতাবে কাম কৰিব।
৩	প্ৰাপ্তবয়স্ক ভুক্তভোগীক সুৰক্ষামূলক ঘৰৰ বাবে যত্নৰ নূন্যতম মানদণ্ডত নিৰ্ধাৰিত উপাদান অনুসৰি নিৰাপদ আশ্ৰয়, স্বাস্থ্যসেৱা, মানসিক স্বাস্থ্যৰ সহায়, জীৱন দক্ষতা, পৰামৰ্শ প্ৰদান কৰা হ'ব।
৪	ডি এল এছ এৰ দ্বাৰা প্ৰতিনিধিত্ব কৰা পেনেল অধিবক্তাৰ সৈতে আলোচনা কৰি গৃহ কৰ্তৃপক্ষই সকলো ভুক্তভোগীক আইনী সাহায্য নিশ্চিত কৰিব লাগিব।
৫	জৰুৰী পৰিস্থিতিত এগৰাকী মহিলা জীৱিত মহিলাকো সুৰক্ষামূলক ঘৰলৈ পৰিৱৰ্তন নোহোৱালৈকে ৪৮ ঘণ্টাৰ ভিতৰত ৰখা হ'ব পাৰে।
৬	গৃহ কৰ্তৃপক্ষই মহিলা সবলীকৰণৰ বাবে জিলা হাৰৰ সহযোগত অৰ্থনৈতিক সবলীকৰণৰ বাবে উপযুক্ত চৰকাৰী আঁচনি সম্পৰ্কীয় সকলো তথ্য ভুক্তভোগীক প্ৰদান কৰিব আৰু চৰকাৰে নিৰ্ধাৰণ কৰা ধৰণে তাৎক্ষণিক সাহায্য আৰু পুনৰ্বাসন পেকেজ লাভ কৰিবলৈ সুবিধা প্ৰদান কৰিব।
৭	এ এইচ টি ইউ বা সংশ্লিষ্ট আৰক্ষীয়ে গৃহ কৰ্তৃপক্ষৰ সৈতে আলোচনা কৰি ১৬৪ জনৰ বিবৃতি ৰেকৰ্ডিং, অভিযুক্ত চিনাক্তকৰণ আৰু বিচাৰৰ প্ৰস্তুতিকে ধৰি আইনী প্ৰক্ৰিয়াৰ বাবে ভুক্তভোগী/জীৱিত ব্যক্তিক প্ৰস্তুত কৰিব লাগিব।
৮	আদালতৰ নিৰ্দেশ অনুসৰি যেতিয়াই আৰু যেতিয়া কোনো জীৱিত ব্যক্তিক সুৰক্ষামূলক গৃহৰ পৰা মুকলি কৰি দিয়া হয় তেতিয়া গৃহ কৰ্তৃপক্ষই তাইক সংশ্লিষ্ট অ'এছচিৰ সৈতে সংযোগ কৰিব লাগিব যিয়ে পুনৰ সংযোগৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব আৰু নিয়মীয়া অনুসৰণ নিশ্চিত কৰিব। অ'এছচিয়ে জীৱিতজনক পুনৰ সংযোগৰ ক্ষেত্ৰত স্থানীয় সহায়ৰ বাবে সংকল্প হাব ফৰ এম্পাৱাৰমেণ্ট অৱ উইমেনৰ সৈতেও সংযোগ কৰিব লাগিব য'ত নিয়োগ বা আত্মনিয়োগ অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব পাৰে।
৯	অ'এছ চি আৰু মহিলা সবলীকৰণৰ বাবে জিলা হাৰে এ এইচ টি ইউ বা সংশ্লিষ্ট আৰক্ষীৰ সৈতে আলোচনা কৰি বিচাৰৰ পৰ্যায়ত ভুক্তভোগী সাক্ষীৰ সুৰক্ষা নিশ্চিত কৰিব লাগিব।

যেতিয়া জীৱিত মহিলাগৰাকীয়ে সমাজলৈ ঘূৰি আহিব, তেতিয়া তেওঁৰ মংগলৰ ওপৰত ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰসমূহে ১ বছৰৰ বাবে অনুসৰণ কৰিব লাগিব। ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰে জীৱিতসকলক সাক্ষাৎ কৰিব আৰু আঘাতৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয় পৰামৰ্শদাতা অধিবেশন দিব। DHEW এ তাইৰ পছন্দৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি তাইক পুনৰ্বাসন কৰিবলৈ উপযুক্ত সঁহাৰি দিব, বিভিন্ন সামাজিক সুৰক্ষা আঁচনিৰ সৈতে লিংক কৰি, যেনে Orunudoï, PMJAY তাইৰ সম্প্ৰদায়ত তাইৰ প্ৰয়োজনীয় দক্ষতা আৰু বৃত্তিমূলক প্ৰশিক্ষণৰ ব্যৱস্থা কৰিব।

ডাইনী চিকাৰৰ বলি হোৱা মহিলাসকলক উদ্ধাৰ আৰু পুনৰ্বাসনৰ সন্দৰ্ভত মানক পদ্ধতি

ক্রমিক নং	পদক্ষেপ
১	ভুক্তভোগীৰ প্ৰাৰম্ভিক সুৰক্ষা নিশ্চিত কৰিবলৈ তেওঁক মানসিক-সামাজিক পৰামৰ্শ, চিকিৎসা সেৱা, হুসুম্যাদী আশ্ৰয় আৰু আইনী সাহায্যৰ বাবে মহিলা আৰু শিশু উন্নয়নৰ অধীনত ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰ (অ'এছচি)লৈ বদলি কৰা হ'ব। ভাবুকিৰ অনুভৱ হ'লে ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰে (OSC) তৎক্ষণাত জিলা সমিতিক অৱগত কৰিব লাগিব যিয়ে ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰত পূৰ্ণকালীন নিৰাপত্তাৰ ব্যৱস্থা কৰিব। ভুক্তভোগীৰ নাবালক সন্তানসকলে নিৰ্ধাৰিত নিয়ম অনুসৰি মাতৃৰ সৈতে একেলগে ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰত থাকিব পাৰে বা ভুক্তভোগীয়ে ইচ্ছা কৰিলে শিশু গৃহলৈ পঠিয়াব পাৰে। এই ক্ষেত্ৰত ডিচিপিইউয়ে ঘনিষ্ঠ সহযোগিতাৰে কাম কৰিব।
২	যদিহে ভুক্তভোগীয়ে এসপ্তাহৰ পিছত সমাজলৈ ঘূৰি যাব পাৰে তেন্তে সংকল্প হাবৰ সৈতে আলোচনা কৰি ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰে পুনৰ সংযোগ পৰিকল্পনাৰ সুবিধা প্ৰদান কৰিব যিটো নিৰীক্ষণ কৰিব গাওঁ পঞ্চায়তে।
৩	যিদৰে আৰু যেতিয়া জীৱনৰ প্ৰতি ভাবুকি লাঘৱ হয় আৰু জীৱিত মহিলাগৰাকীয়ে নিজৰ সম্প্ৰদায় শক্তিলৈ উভতি যাবলৈ ইচ্ছুক হয় পুনৰ সংযোগৰ পৰিকল্পনা আৰম্ভ কৰিবলৈ সাদান কৰ্তৃপক্ষই ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন কৰিব।
৪	সংকল্প হাব আৰু পঞ্চায়তৰ সমন্বয়ত ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰ যদি পৰিস্থিতিয়ে জীৱিত ব্যক্তিজনে সন্মুখীন হোৱা সামাজিক বৰ্জন আৰু বঞ্চনাৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিবলৈ অনুমতি দিয়ে তেন্তে পৰিয়াল/সম্প্ৰদায়ৰ পৰামৰ্শৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব।
৫	যদি জীৱিত মহিলাগৰাকীয়ে ন্যায্যৰ বাবে যুঁজিবলৈ ইচ্ছুক, তেন্তে ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰে তেওঁক ডি এল এছ এৰ বিনামূলীয়া আইনী সাহায্য আৰু সমৰ্থনৰ সৈতে সংযোগ কৰিব লাগিব।
৬	যদি ভাবুকিৰ ধাৰণা অব্যাহত থাকে তেন্তে জিলা সমিতিৰ সৈতে আলোচনা কৰি ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰে ভুক্তভোগীক স্থানান্তৰিত কৰিব লাগিব য'ত পৰ্যাপ্ত সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা আছে। কোনো শক্তিৰ বাবে নিৰ্ধাৰিত যত্নৰ নূন্যতম মানদণ্ডৰ বিধান অনুসৰি ভুক্তভোগীক সকলো যত্ন আৰু সুৰক্ষা প্ৰদান কৰিব লাগিব সদন। ভুক্তভোগীসকলক তেওঁলোকৰ নামত বেংক একাউন্ট খুলিবলৈ সুবিধা প্ৰদান কৰা হ'ব য'ত ৫০ লাখ টকাৰ ধনৰাশি। প্ৰতি মাহে ৫০০ টকা জমা কৰা হ'ব আৰু অন্যান্য অংশীদাৰৰ সৈতে মিলি আৰু ডি এইচ ই ডব্লিউৰ সহায়ত দক্ষতা প্ৰশিক্ষণ, উদ্যোগীকৰণৰ সহায় প্ৰদানৰ উপযুক্ত ব্যৱস্থাও গ্ৰহণ কৰিব লাগিব। শক্তি জীৱিতসকলক উপলব্ধ বিভিন্ন বীমাৰ সুবিধাৰ সৈতে সংযোগ কৰাৰ বাবেও সাদনে উদ্যোগ ল'ব।
৭	ডি এইচ ই ডব্লিউৱে জীৱিতসকলক সৱলীকৰণৰ বাবে দক্ষতা/বৃত্তিমূলক প্ৰশিক্ষণৰ সৈতে সংযোগ কৰিব লাগিব, আৰু লগতে দীৰ্ঘম্যাদী পুনৰ্বাসনৰ বাবে প্ৰয়োজন অনুসৰি নিৰ্দিষ্ট আচনি যেনে অৰুণোদয়, চৰকাৰ, অৰ্থ চৰকাৰ আদিৰ সৈতে সংযোগ স্থাপন কৰিব লাগিব।

ভুক্তভোগীৰ বাবে পুনৰ্বাসন পেকেজ

মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ পৰা ৰক্ষা পোৱা লোকসকলৰ বাবে চৰকাৰে পুনৰ্বাসন পেকেজ ঘোষণা কৰিব পাৰে-

(i)	সংশোধিত অসম ভুক্তভোগী ক্ষতিপূৰণ আঁচনি ২০১২ৰ অধীনত জীৱিত/ভুক্তভোগীক অন্তৰ্ৱৰ্তীকালীন সকাহ হিচাপে নূন্যতম ২০,০০০/- টকাৰ তাৎক্ষণিক সকাহ প্ৰদান কৰা হ'ব।
(ii)	স্বাস্থ্যসেৱা, মানসিক স্বাস্থ্যৰ সহায়, জীৱন-দক্ষতা আৰু আইনী সাহায্যকে ধৰি আঘাতৰ বিষয়ে অৱগত সেৱাৰ সৈতে নিৰাপদ আশ্ৰয়
(iii)	নাবালক ভুক্তভোগী আৰু জীৱিতসকলৰ শিশুৰ বাবে শৈক্ষিক সহায়
(iv)	প্ৰাপ্তবয়স্ক জীৱিতসকলৰ বাবে জীৱিকা প্ৰশিক্ষণ
(v)	প্ৰাপ্তবয়স্ক জীৱিতসকলৰ বাবে নিয়োগযোগ্যতা প্ৰশিক্ষণ- বৃত্তিমূলক আৰু দক্ষতা প্ৰশিক্ষণ
(vi)	নিয়োগ আৰু আত্মনিয়োগৰ বাবে সমৰ্থন
(vii)	গৃহ বিভাগে প্ৰাসংগিক আইনৰ অধীনত ভুক্তভোগী সাক্ষী সুৰক্ষাৰ বাবে ব্যৱস্থা ডিভাইচ কৰিব লাগিব।

নীতি নিৰ্দেশনা

মানৱ সৰবৰাহৰ প্ৰতিৰোধ

ব্যক্তি সৰবৰাহৰ প্ৰতিৰোধৰ বাবে সৃষ্টিশীল আৰু সমন্বিত সঁহাৰিৰ প্ৰয়োজন। সৰবৰাহকাৰীক সৰবৰাহকাৰী হ'বলৈ বাধ্য কৰাই দিয়া মূল কাৰণসমূহৰ সমাধান কৰি তেওঁলোকক বাধা দিয়াৰ প্ৰচেষ্টা অপৰাধমূলক ন্যায়ৰ প্ৰচেষ্টাৰ প্ৰতিৰোধমূলক প্ৰভাৱৰ সৈতে একেলগে চলে। সৰবৰাহৰ চক্ৰটো ভাঙিবলৈ ভুক্তভোগী সহায়ৰ প্ৰচেষ্টা ভুক্তভোগীক পুনৰ সৰবৰাহৰ পৰা ৰক্ষা কৰা দুয়োটা দিশতে নিৰ্দেশিত হ'ব লাগিব। সৰবৰাহৰ বলি হোৱা লোকসকলৰ সফল উভতি অহা আৰু পুনৰ সংযোগৰ ক্ষেত্ৰত কেইবাটাও জটিল সমস্যাই প্ৰভাৱ পেলাইছে। পুনৰ্বাসন সহায়, দক্ষতা প্ৰশিক্ষণ আৰু শিক্ষা প্ৰায়ে ভুক্তভোগীৰ পুনৰ সংযোগৰ অংশ হ'ব লাগিব আৰু পুনৰ বলি হোৱাৰ চক্ৰটো ভংগ কৰিবলৈ ই অতি প্ৰয়োজনীয়।

ক্রমিক নং	নীতি নিৰ্দেশনা	দায়িত্বশীল অংশীদাৰ
(i)	লিংগ দৃষ্টিভঙ্গী, মূল্যভিত্তিক শিক্ষা আৰু অনলাইন সুৰক্ষাৰ ওপৰত শিক্ষক, ফ্ৰণ্টলাইন কৰ্মীসকলক প্ৰশিক্ষণ আৰু সংবেদনশীলতা	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ সমগ্ৰা বিভাগ শিক্ষা অভিযান, পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন ৰাজ্যিক
(ii)	সজাগতামূলক কাৰ্যকলাপ চলোৱাৰ সময়ত দুৰ্বল পকেট চিনাক্ত কৰি লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰা হস্তক্ষেপৰ পদ্ধতি অনুসৰণ কৰিব লাগিব	গ্ৰাম্য জীৱিকা অভিযান স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ বিভাগ।

(iii)	পলায়নৰ জৰিয়তে হোৱা আগতীয়া বিবাহৰ ফলত শাৰিলীক আৰু মানসিক ক্ষেত্ৰত হ'বপৰা প্ৰভাৱৰ বিষয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মাজত সজাগতাৰ ব্যৱস্থা কৰা।	
(iv)	শিশু বিবাহৰ দৰে লিংগভিত্তিক হিংসা প্ৰতিৰোধ আৰু নিষেধাজ্ঞাৰ বাবে শক্তিশালী ব্যৱস্থা	
(v)	মোবাইল এপ্লিকেচন আৰু অনলাইন সঁজুলিৰ বিকাশ যিয়ে সন্দেহজনক অনলাইন কাৰ্যকলাপ ভুৱা ৱেবছাইট আৰু সমৰ্থন সেৱাসমূহত প্ৰৱেশ কৰাৰ বাবে বাস্তৱ সময়ৰ সহায় আৰু সম্পদ প্ৰদান কৰিব।	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ মিত্ৰ বিভাগ-আই টি বিভাগ
(vi)	চৰকাৰী ৱেবছাইটসমূহত সুৰক্ষা প্ৰট'কল নিশ্চিত কৰা আৰু প্ৰৱঞ্চনামূলক ৱেবছাইটসমূহ উন্মোচন আৰু ৱেলকলিষ্ট কৰিবলৈ সম্পদসমূহ নিৰ্ধাৰণ কৰা আৰু প্ৰয়োজনীয় যথাযথ পৰিশ্ৰমৰ ওপৰত চাকৰি প্ৰত্যাশীসকলৰ মাজত সজাগতা বিয়পোৱা।	গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ আৰু অসম আৰক্ষী
(vii)	প্ৰব্ৰজনকাৰী আৰু সম্ভাৱ্য প্ৰব্ৰজনকাৰীসকলক সৰবৰাহৰ সম্ভাৱ্য বিপদ আৰু পৰিণতিৰ বিষয়ে সতৰ্ক কৰি দিয়া আৰু প্ৰয়োজন হ'লে সহায় বিচাৰিবলৈ সক্ষম কৰা তথ্য লাভ কৰাটো নিশ্চিত কৰিবলৈ হস্তক্ষেপৰ উপযুক্ত বিন্দু চিনাক্ত কৰা	শ্রম আৰু নিয়োগ বিভাগ মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ বিভাগ পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন।
(viii)	দুৰ্বল সম্প্ৰদায়ৰ বাবে জীৱিকা আৰু শিক্ষামূলক কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণৰ সুবিধা প্ৰদান কৰা,	Nodal : মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ মিত্ৰ : পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ, অসম দক্ষতা বিকাশ অভিযান, জনজাতি কল্যাণ বিভাগ ডব্লিউ পি টি আৰু বি চি বিভাগ চাহ জনজাতি কল্যাণ বিভাগ সংখ্যালঘু কল্যাণ বিভাগ শ্রম বিভাগ।
(ix)	সৰবৰাহৰ প্ৰতিৰোধ নিশ্চিত কৰিবলৈ আইন-শৃংখলাৰ পৰিকাঠামো গঢ়ি তোলা।	Nodal : মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ
(x)	সৰবৰাহৰ ওপৰত গৱেষণা আৰম্ভ কৰা, সমৰ্থন কৰা আৰু একত্ৰিত কৰা। এনে গৱেষণা নৈতিক নীতিৰ ওপৰত দৃঢ় ভিত্তিত হ'ব লাগিব, য'ত সৰবৰাহ কৰা ব্যক্তিক পুনৰ আঘাত নিদিয়াৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ বুজাবুজিও থাকিব লাগিব। গৱেষণা পদ্ধতি আৰু ব্যাখ্যামূলক কৌশল উচ্চমানৰ হ'ব লাগিব।	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ

(xi)	সম্ভাৰ্য প্ৰব্ৰজনাৰীসকলক বিশেষকৈ মহিলাসকলক প্ৰব্ৰজনৰ বিপদৰ বিষয়ে যেনে শোষণ, ঋণৰ বন্ধন আৰু এইচ আই ভি/এইডছৰ সংস্পৰ্শকৈ ধৰি স্বাস্থ্য আৰু সুৰক্ষাজনিত বিষয়সমূহৰ বিষয়ে আৰু লগতে আইনী, অশোষণমূলক প্ৰব্ৰজনৰ বাবে উপলব্ধ পথসমূহ সঠিকভাৱে অৱগত কৰাটো নিশ্চিত কৰা	শ্ৰমিক আৰু নিয়োগ বিভাগ। মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ।
(xii)	সৰবৰাহৰ লগত জড়িত বিপদৰ বিষয়ে সজাগতা বৃদ্ধিৰ লক্ষ্যৰে সাধাৰণ জনতাৰ বাবে তথ্য অভিযান গঢ়ি তোলা। এনে অভিযানসমূহক সৰবৰাহৰ আশে-পাশে থকা জটিলতাসমূহ আৰু ব্যক্তিসকলে সম্ভাৰ্য বিপজ্জনক প্ৰব্ৰজনৰ সিদ্ধান্ত ল'ব পৰা কাৰণসমূহৰ বিষয়ে বুজাৰ দ্বাৰা অৱগত কৰা হ'ব	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ ৰাজ্যিক গ্ৰাম্য জীৱিকা অভিযান, শিক্ষা বিভাগ/এছ এছ এ
(xiii)	জন্ম, নাগৰিকত্ব আৰু বিবাহৰ বাবে উপযুক্ত আইনী নথিপত্ৰ প্ৰদান কৰা আৰু সকলো ব্যক্তিৰ বাবে উপলব্ধ কৰাটো নিশ্চিত কৰি দুৰ্বলতা হ্ৰাস কৰাৰ ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰা।	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ। পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ।
(xiv)	পুৰুষ আৰু ল'ৰাকে ধৰি দুৰ্বল পকেটক লক্ষ্য কৰি সজাগতা অভিযান	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ।

উদ্ধাৰ আৰু পুনৰ্বাসন :-

ক্রমিক নং	নীতি নিৰ্দেশনা	দায়িত্বশীল অংশীদাৰসকল
(i)	“উদ্ধাৰ” অভিযানে যাতে সৰবৰাহ কৰা ব্যক্তিৰ অধিকাৰ আৰু মৰ্যাদাৰ অধিক ক্ষতি নকৰে তাৰ বাবে ব্যৱস্থা ৰূপায়ণ কৰা। এনে অভিযানসমূহ সৰবৰাহৰ ব্যক্তিৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি সঁহাৰি জনোৱাৰ বাবে উপযুক্ত আৰু পৰ্যাপ্ত পদ্ধতি স্থাপন হ'লেহে হ'ব	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ। গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ আৰু অসম আৰক্ষী, ন্যায়িক বিভাগ।
(ii)	সৰবৰাহ কৰা ব্যক্তিসকলে যাতে প্ৰয়োজনীয় সহায় আৰু সহায় লাভ কৰে তাৰ বাবে আইন প্ৰয়োগকাৰী কৰ্তৃপক্ষক বেচৰকাৰী সংস্থাসমূহৰ সৈতে অংশীদাৰিত্বৰে কাম কৰিবলৈ উৎসাহিত কৰা।	গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ আৰু অসম আৰক্ষী মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ।
(iii)	সৰবৰাহৰ বলি হোৱা লোকসকলক শিক্ষা সম্পূৰ্ণ কৰাত সহায় কৰাটো অগ্ৰাধিকাৰ হিচাপে বিবেচিত হ'ব, সম্ভৱ হ'লে শক্তি সাডানে ভুক্তভোগীসকলক শিক্ষা ব্যৱস্থাত পুনৰ প্ৰৱেশৰ অৱেষণ আৰু সুবিধা প্ৰদান কৰিব পাৰে আৰু/বা শিক্ষাৰ বাবে আৰ্থিক সহায় আগবঢ়াব পাৰে	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ শিক্ষা বিভাগ

(iv)	বৃত্তিমূলক প্রশিক্ষণ পুনৰ সংযোগ পৰিকল্পনাত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিবলগীয়া এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ উপাদান, ভুক্তভোগীসকলৰ নিয়োগৰ সম্ভাৱনা, আত্মবিশ্বাস আৰু জীৱন দক্ষতা বৃদ্ধি কৰি তেওঁলোকৰ বহনক্ষম সামাজিক সংহতি নিশ্চিত কৰাৰ উপায় হিচাপে। ডব্লিউ চি ডি ব্যৱস্থাই ভুক্তভোগীসকলক তেওঁলোকৰ সামৰ্থ্য, দক্ষতা আৰু শিক্ষাৰ স্তৰ, আৰু অঞ্চলটোত উপলব্ধ নিয়োগৰ সুযোগৰ সৈতে সমানুপাতিকভাৱে বাস্তৱিক নিয়োগৰ লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰাত সহায় কৰিব। বৃত্তিমূলক প্রশিক্ষণ স্বৈচ্ছামূলক হ'ব আৰু ক্ষেত্ৰভিত্তিকভাৱে সিদ্ধান্ত লোৱা হ'ব	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ দক্ষতা বিকাশ অভিযান, পঞ্চায়ত আৰু গ্রামোন্নয়ন বিভাগ।
(v)	যদিহে জীৱিত ব্যক্তি বিশেষভাৱে উদ্যোগী হয়, তেন্তে আয় সৃষ্টিকাৰী কাৰ্য্যকলাপ আৰু ক্ষুদ্ৰ উদ্যোগৰ বাবে অনুদান ভুক্তভোগীৰ স্বাধীনতা, আত্মনিৰ্ভৰশীলতা আৰু আত্মবিশ্বাস বৃদ্ধিৰ এক ফলপ্ৰসূ উপায় হ'ব পাৰে। ফলপ্ৰসূ হ'বলৈ আয় সৃষ্টিকাৰী প্ৰকল্পসমূহক প্ৰায়ে অন্যান্য পুনৰ সংযোগ উপাদানসমূহৰ সৈতে সংযুক্ত কৰা প্ৰয়োজন (যেনে মানসিক সহায় আৰু বৃত্তিমূলক প্রশিক্ষণ)	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ উদ্যোগ বিভাগ এম এছ এম ই, দক্ষতা বিকাশ, অসম ষ্টাৰ্ট আপ
(vi)	বহু ভুক্তভোগীৰ চাকৰি বিচাৰি আৰু ৰখাৰ অভিজ্ঞতা কম; চাকৰি বিচাৰিবলৈ আৰু সেই চাকৰিটো ৰাখিবলৈ সহকৰ্মী আৰু নিয়োগকৰ্তাৰ সৈতে তেওঁলোকৰ সম্পৰ্ক পৰিচালনা কৰাত সহায় কৰিবলৈ সহায়ৰ প্ৰয়োজন হ'ব পাৰে।	মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ কাৰিকৰী সংস্থা- এন জি অ'আই এন জি অ'
(vii)	পুৰুষ জীৱিত আৰু হিজড়া ট্ৰান্স হিলিং , কাউন্সেলিং আৰু অন্যান্য যেনে উপাৰ্জন, অক্ষমতাৰ প্ৰয়োজনীয়তাও যত্ন লোৱাৰ প্ৰয়োজন।	সামাজিক ন্যায় আৰু সৱলীকৰণ মন্ত্ৰালয় শ্ৰম আৰু নিয়োগ বিভাগ।
(viii)	সৰবৰাহৰ পৰা ৰক্ষা পোৱা লোকৰ বাবে এজন নিষ্ঠাবান ৰাজ্যিক বাজেট মুৰব্বী	বিত্ত বিভাগ মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ
(ix)	সৰবৰাহৰ বলি হোৱা শিশুসকলৰ ফলপ্ৰসূ পুনৰ্বাসনৰ বাবে চিকিৎসক, মনোবিজ্ঞানী, আইনী বিশেষজ্ঞ, সমাজকৰ্মী আৰু অন্যান্য প্ৰাসংগিক বিশেষজ্ঞৰ পৰা পদ্ধতিগত আৰু সমন্বিত সেৱাৰ প্ৰয়োজন।	মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ মিছন বাট্‌সল্য
(x)	যিসকল জীৱিতসকলৰ বাবে তেওঁলোকৰ সম্প্ৰদায়ে প্ৰত্যাখ্যান কৰে আৰু তেওঁলোকৰ কোনো সামাজিক সমৰ্থন ব্যৱস্থা নাই, তেওঁলোকৰ বাবে গৃহ নিৰ্মাণৰ বাবে সমৰ্থন অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ হ'ব।	গৃহ নিৰ্মাণ আৰু নগৰ পৰিক্ৰমা মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ

বিচাৰ/গোচৰ ৰুজু:

	নীতি নিৰ্দেশনা	দায়িত্বশীল অংশীদাৰসকল
(i)	অনিয়মিত প্ৰব্ৰজনকাৰীক ধৰা পেলোৱা, আটক কৰা, গ্ৰহণ কৰা আৰু প্ৰক্ৰিয়াকৰণৰ সৈতে জড়িত সংশ্লিষ্ট কৰ্তৃপক্ষ আৰু বিষয়া যেনে আৰক্ষী, সীমান্তৰক্ষী, অভিবাসন বিষয়া আৰু অন্যান্যসকলৰ বাবে নিৰ্দেশনা আৰু পদ্ধতি প্ৰস্তুত কৰা, যাতে সৰবৰাহ কৰা ব্যক্তিসকলক দ্ৰুত আৰু সঠিকভাৱে চিনাক্ত কৰিব পৰা যায়।	মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ কোৰ- অসম আৰক্ষী, মিত্ৰ- ৰাজ্যিক আইনী সেৱা প্ৰাধিকৰণ, চি এছ অ’
(ii)	ন্যায় লাভ কৰিব বিচৰা সকলো ভুক্তভোগীক আইনী সাহায্য আৰু ভুক্তভোগীৰ সাক্ষীৰ সহায় প্ৰদান কৰা।	ৰাজ্যিক আইনী সেৱা কৰ্তৃপক্ষ মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ
(iii)	ভুক্তভোগী ক্ষতিপূৰণ আঁচনি আৰু নালছা আঁচনি অনুসৰি আদালতে নিৰ্দেশ দিয়া অন্তৰ্ৱৰ্তীকালীন আৰু চূড়ান্ত ক্ষতিপূৰণ নিশ্চিত কৰাটোৱে বিচাৰক শক্তিশালী কৰে কাৰণ ভুক্তভোগীয়ে নিজৰ আইনী যুঁজখন যুঁজিবলৈ আত্মবিশ্বাস লাভ কৰে।	ৰাজ্যিক আইনী সেৱা কৰ্তৃপক্ষ মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ
(iv)	ক্ষিপ্ৰ ন্যায় নিশ্চিত কৰিবলৈ মানৱ সৰবৰাহ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ সকলো গোচৰৰ ৰাজ্যিক পৰ্যায়ৰ গোচৰ-ব্যৱস্থাপনা নিৰীক্ষণ।	গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ ন্যায়িক বিভাগ অসম আৰক্ষী
(v)	অনুপ্ৰৱেশ আইন উলংঘাৰ বাবে বা কাৰ্যকলাপৰ বাবে যাতে সৰবৰাহ কৰা ব্যক্তিৰ বিৰুদ্ধে গোচৰ চলোৱা নহয়, সেইটো নিশ্চিত কৰা। কাৰণ সৰবৰাহ কৰা ব্যক্তি হিচাপে তেওঁলোক পৰিস্থিতিৰ লগত প্ৰত্যক্ষভাবে জড়িত হৈ থাকে।	গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ, ন্যায়িক বিভাগ। মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ।
(vi)	ধাৰা ৩৭ অনুসৰি শোষণৰ স্থানসমূহ ছীল কৰাটো কাৰ্যকৰী কৰিবলৈ প্ৰয়োজনীয় নিৰ্দেশনা প্ৰদান কৰা। আইটিপিপিএৰ ১৮, ১৯৮৬	গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ, ন্যায়িক বিভাগ। অসম আৰক্ষী
(vii)	ক্ষেত্ৰত সৰবৰাহৰ সৈতে জড়িত ব্যক্তি আৰু আইনী ব্যক্তিৰ সম্পত্তি ফ্ৰীজ আৰু জব্দ কৰা। সম্ভৱপৰ পৰিমাণে জব্দ কৰা সম্পত্তি সৰবৰাহৰ বলি হোৱা লোকসকলক সহায় আৰু ক্ষতিপূৰণ দিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হ’ব।	গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ অসম আৰক্ষী
(viii)	চাইবাৰ সক্ষম মানৱ সৰবৰাহৰকে ধৰি সৰবৰাহৰ গোচৰৰ তদন্ত আৰু বিচাৰৰ ক্ষেত্ৰত আইন প্ৰয়োগকাৰী কৰ্মীসকলক পৰ্যাপ্ত প্ৰশিক্ষণ দিয়াটো নিশ্চিত কৰা। এই প্ৰশিক্ষণ সৰবৰাহ কৰা ব্যক্তিৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি সংবেদনশীল হ’ব লাগে, বিশেষকৈ মহিলা আৰু শিশুৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ প্ৰতি,	গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ, আৰক্ষী একাডেমী মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ
(ix)	উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ লগত আলোচনা কৰি মানৱ সৰবৰাহৰ আৰু ডাইনী চিকাৰৰ গোচৰৰ বিচাৰৰ বাবে বিশেষ আদালত স্থাপন কৰা হয় আৰু গোচৰ বন্ধ কৰাৰ স্পষ্ট সময়সীমা থাকে।	ন্যায়িক বিভাগ গৃহ আৰু ৰাজনৈতিক বিভাগ

ডাইনী চিকাৰ:

যিহেতু ইতিমধ্যে শক্তিশালী ৰাজ্যিক আইন প্ৰণয়ন কৰা হৈছে সেয়েহে ডাইনী চিকাৰৰ দৰে সামাজিক অভিলাপ প্ৰতিৰোধৰ ব্যৱস্থাৰ লগতে জীৱিতসকলৰ পুনৰ্বাসন আৰু পুনৰ সংযোগৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিয়া হৈছে-

প্ৰতিৰোধ:

ক্রমিক নং	নীতি নিৰ্দেশনা	অংশীদাৰসকল
(i)	সমস্যাৰ স্থানসমূহ আগতীয়াকৈ চিনাক্ত কৰা, অপৰাধ প্ৰতিৰোধ, গোচৰৰ ক্ষিপ্ৰ পঞ্জীয়ন আৰু তদন্ত আৰু লগতে ক্ষিপ্ৰ বিচাৰৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিব লাগে।	অসম আৰক্ষী স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ, পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ নাৰী আৰু শিশু কল্যাণ
(ii)	ডাইনী চিকাৰৰ দৰে সমস্যাৰ সৈতে মোকাবিলা কৰিবলৈ পি আৰ আই কমিটি, পেৰা লিগেল ভলান্টিয়াৰ, সাহিয়া (আছা), অংগনৱাৰী কৰ্মী, গাঁও আৰক্ষী, মহিলা এছ এইচ জিৰ সদস্য, আৰু যুৱক-যুৱতীসকলক শক্তিশালী কৰা।	অসম আৰক্ষী স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ নাৰী আৰু শিশু কল্যাণ পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ ৰাজ্যিক আইনী সেৱা কৰ্তৃপক্ষ
(iii)	ডাইনী চিকাৰ বিৰোধী অভিযান গঢ়ি তোলাৰ ওপৰত আৰক্ষী বিষয়া, ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, শিক্ষক, স্বাস্থ্য কেন্দ্ৰ, যুৱক-যুৱতী, মহিলা আৰু ধৰ্মীয় গোট আদিৰ সৈতে সামৰ্থ্য বিকাশ।	অসম আৰক্ষী স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ নাৰী আৰু শিশু কল্যাণ শিক্ষা বিভাগ পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ
(iv)	অংগনবাড়ী কৰ্মী, আত্মসহায়ক গোট, পঞ্চায়তী ৰাজ প্ৰতিষ্ঠান আদিৰ সহায়ত ডাইনী চিকাৰৰ বিৰুদ্ধে সামাজিক আৰু আইনী সজাগতা সৃষ্টিৰ বাবে আই ই চি আৰু সামাজিক আৰু আচৰণ পৰিৱৰ্তন যোগাযোগৰ কাম-কাজ আৰম্ভ কৰাটো প্ৰয়োজন।	স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ নাৰী আৰু শিশু কল্যাণ পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ
(v)	দুৰ্বল পকেট চিনাক্ত কৰা আৰু লক্ষ্য নিৰ্ধাৰণ কৰা হস্তক্ষেপৰ ব্যৱস্থা কৰা	স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ নাৰী আৰু শিশু কল্যাণ পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ

ক্রমিক নং	নীতি নিৰ্দেশনা	অংশীদাৰসকল
(vi)	দুৰ্বল অঞ্চলৰ জনসাধাৰণক শিক্ষিত কৰা যাতে তেওঁলোকে ডাইনী বুলি কোৱা বিভিন্ন ৰোগত মৃত্যুৰ কাৰণ বুজিব পাৰে। সমাজৰ মূল্য সলনি কৰিবলৈ সজাগতা আৰু পোষকতা প্ৰচাৰত এন জি অ' আৰু সংবাদ মাধ্যমে গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিব।	স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ নাৰী আৰু শিশু কল্যাণ
(vii)	ডাইনী প্ৰথাৰ বিৰুদ্ধে সজাগতা সৃষ্টিত তেওঁলোকৰ মূল ভূমিকা থকাৰ বাবে পঞ্চায়তী ৰাজ প্ৰতিষ্ঠানৰ ভিতৰত একত্ৰিত হ'ব বিশেষ প্ৰশিক্ষণ।	পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ
(viii)	বিশেষ প্ৰশিক্ষণ য'ত স্বাস্থ্যকৰ্মীসকলক সম্প্ৰদায়ৰ শত্ৰুতা আৰু ভুক্তভোগীৰ প্ৰতি সমৰ্থন চম্ভালিবলৈ মানসিক প্ৰশিক্ষণ প্ৰদান কৰাটো অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব।	স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ নাৰী আৰু শিশু কল্যাণ পঞ্চায়ত আৰু গ্ৰামোন্নয়ন বিভাগ
(ix)	গ্ৰাম্য অঞ্চলত স্থাপন কৰা সকলো চৰকাৰী স্বাস্থ্য পৰ্যাপ্ত ঔষধ, আৰু অন্যান্য মৌলিক সুবিধাৰে সজ্জিত হোৱাটো প্ৰয়োজন	স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ

পুনৰ্বাসন:

	নীতি নিৰ্দেশনা	অংশীদাৰসকল
(i)	জীৱনৰ প্ৰতি ভাবুকিৰ সন্মুখীন হোৱা যিকোনো ব্ৰেণ্ডেড ভুক্তভোগীক তৎক্ষণাত আঁতৰোৱাৰ বাবে উচ্চ বিপদজনক অঞ্চলত পৰ্যাপ্ত ট্ৰেনজিট হোম আৰু ৱান ষ্টপ চেণ্টাৰ (অ'এছচি) স্থাপন কৰা।	মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ
(ii)	যোগ্য আঁচনিৰ পৰা সহায় লাভ কৰিবলৈ নাগৰিক পৰিচয় আৰু বেংক একাউণ্ট লাভ কৰিবলৈ জীৱিত ব্যক্তিক সহায় কৰা	মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ
(iii)	জীৱিকাৰ প্ৰশিক্ষণ, জীৱিকাৰ বিকল্প নিয়োগ আৰু আত্মনিয়োগ দুয়োটা লাভ কৰাত জীৱিতসকলক সহায় কৰা।	সামাজিক ন্যায় আৰু সৱলীকৰণ বিভাগ, অসম ৰাজ্যিক গ্ৰাম্য জীৱিকা অভিযান, অসম দক্ষতা নিয়োগ আৰু উদ্যোগীকৰণ বিভাগ।এন জি অ' /চি এছ অ',
(iv)	ডাইনী চিকাৰৰ গোচৰ হ'লে পৰামৰ্শ আৰু প্ৰতিনিধিত্ব প্ৰদান কৰিবলৈ ডি এল এছ এৰ দ্বাৰা পেনেল উকীলৰ সেৱা প্ৰদান কৰা।	ৰাজ্যিক আইনী সেৱা কৰ্তৃপক্ষ

	নীতি নিৰ্দেশনা	অংশীদাৰসকল
(v)	ডাইনী চিকাৰৰ পৰা ৰক্ষা পোৱা লোকসকলৰ পুনৰ্বাসনৰ ক্ষেত্ৰত উদ্বোধন, হতাশা আৰু সামাজিক বিচ্ছিন্নতাকে ধৰি জীৱিতসকলে অনুভৱ কৰা উল্লেখযোগ্য মানসিক আঘাতৰ সমাধান কৰাটো অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। মানসিক স্বাস্থ্য আৰু অসুস্থতাৰ বিষয়ে মানুহৰ মাজত সজাগতা, পক্ষপাতিত্ব আৰু কলংকৰ অভাৱৰ বাবে জীৱিতসকলে মানসিক স্বাস্থ্যজনিত সমস্যাৰ সন্মুখীন হয়, যাৰ ফলত সুস্বাস্থ্য আৰু সুস্থতাৰ অনাদৃত মানৱীয় মৌলিক প্ৰয়োজনীয়তাসমূহৰ সৃষ্টি হৈছে, গতিকে তেওঁলোকৰ মানসিক স্বাস্থ্যৰ সমস্যাসমূহ সমাধানৰ বাবে নিৰ্দিষ্ট হস্তক্ষেপ বিকশিত কৰাটো প্ৰয়োজন	মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ স্বাস্থ্য আৰু পৰিয়াল কল্যাণ বিভাগ
(vi)	সামাজিক বৰ্জনৰ আঘাত, কৰা হিংসাৰ প্ৰকৃতি, জীৱিকা, বাসস্থান আৰু আৱেগিক মংগলৰ ক্ষতিৰ কথা বিবেচনা কৰি সংশ্লিষ্ট আদালতে ভুক্তভোগীক অন্তৰ্ৱতীকালীন ক্ষতিপূৰণ প্ৰদান কৰাটো নিশ্চিত কৰা	ন্যায়িক বিভাগ ৰাজ্যিক আইনী সেৱা কৰ্তৃপক্ষ
(vii)	উন্নত ৰূপায়ণৰ বাবে সাক্ষী সুৰক্ষাৰ নিৰ্দেশনা জাৰি আৰু প্ৰচাৰ কৰিব পাৰি	ন্যায়িক বিভাগ ৰাজ্যিক আইনী সেৱা কৰ্তৃপক্ষ
(viii)	স্থায়ী ভাবুকিৰ সন্মুখীন হোৱা জীৱিতসকলৰ বাবে নতুন পৰিচয় থকা আন এটা অঞ্চললৈ স্থায়ীভাৱে স্থানান্তৰিত হোৱা আৰু সম্প্ৰদায়টো সলনি হ'ব নোৱাৰে।	মহিলা আৰু শিশুৰ বিকাশ ঘৰুৱা আৰু ৰাজনৈতিক। গৃহ নিৰ্মাণ আৰু নগৰ পৰিক্ৰমা অসম আৰক্ষী ন্যায়িক বিভাগ

নীতিৰ বিত্তীয় ব্যয়:

- মিছন শক্তি আৰু মিছন বৎসল্য অধীনত বৰ্তমানৰ বাজেট ন'ডেল বিভাগে উপযুক্তভাৱে নিয়োগ কৰিব।
- মূল আৰু সংশ্লিষ্ট বিভাগসমূহে নীতি ৰূপায়ণৰ বাবে প্ৰশিক্ষণ আৰু সামৰ্থ্য বিকাশৰ বাবে তেওঁলোকৰ বৰ্তমানৰ বাজেটসমূহ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব।
- যতেই সম্ভৱ মূল আৰু সংশ্লিষ্ট বিভাগসমূহে এই হিতাধিকাৰীসকলক তেওঁলোকৰ বৰ্তমানৰ আঁচনিসমূহত বিশেষ শ্ৰেণী হিচাপে একত্ৰিত কৰিব লাগিব।
- ইয়াৰ উপৰিও অসম চৰকাৰে সুকীয়া বাজেট মুৰব্বী সৃষ্টি কৰি এই নীতি ৰূপায়ণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় পুঁজি আৱণ্টন দিব, যিটো বিশেষ উপাদান যেনে তাৎক্ষণিক সকাহ, স্থানান্তৰ ইত্যাদিৰ উপযুক্ত ব্যৱহাৰৰ বাবে ন'ডেল বিভাগৰ বিবেচনাধীন হ'ব।

মুকেশ চন্দ্ৰ চাহ,

প্ৰধান সচিব, অসম চৰকাৰৰ

মহিলা আৰু শিশু উন্নয়ন বিভাগ